Беш йилликни муддатидан илгари бажарайлик!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

21-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 154 (5247).

8 АВГУСТ
ПАЙШАНБА

1974 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

ЮБИЛЕЙГА СОВҒА

Тошкент темир йўли бўлимининг коллективи пландан ташқари халқ хўжалик юклари ташиш йиллик мажбуриятини муддатидан олдин бажарди. 250 минг тонна халқ хўжалик юклари ташилди. Йил бошидан бери мажбуриятда кўзда тутилган 30 тонна ўрнига 140 тоннадан ортиқ дизель ёқилғи тежаб қолинди. Меҳнат унумдорлиги икки процент ошди, юк ташиш таннархи камайди. Буларнинг ҳаммаси мажбуриятда кўзда тутилган 20 минг сўм ўрнига пландан ташқари 425 минг сўм фойда олиш имконини берди.

Тошкент механизациялашган дистанциясининг коллективи Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида юк ортиш-тушириш ишлари бўйича иккинчи квартал якунларига кўра биринчи ўринни эгаллади. Ўрта Осиё темир йўли бошқармасининг Кўчма Қизил байроқлари Тошкент пассажир, Шумилов, Раҳимов, Қизил Тўқимачи станциялари ва Тошкент локомотив депоси коллективларига берилди.

(ЎзТАГ).

ЯНГИ „ЧОРВОҚ" СОВХОЗИ

Областимизда яна бир совхоз ташкил этилди. Хўжаликка «Чорвоқ» номи берилди. Унинг асосий ер майдонлари Чотқол тоғи ён бағирларидан тортиб то Чорвоқ ГЭСигача ястаниб ётади. Салкам 15 минг гектар ер совхоз ихтиёрига берилди. «Бўстонлиқ» совхозининг Бурчмулла, Сижжак ва Боғистон бўлимлари янги совхоз ҳисобига ўтди.

Бу совхоз асосан қимиз, асал ва узум етиштириш билан шуғулланади. Қисқа вақт ичида бу ердан 6 тонна қимиз жўнатилди. 16 тоннага яқин асал топширилди.

— Хўжалигимизнинг, — дейди совхоз директори ўртоқ Толибжон Сайдаҳмедов. — Истиқболи яна ҳам порлоқ. Бўлимларда маданий-маиший қурилиш ишлари кенг авж олдирилди.

Чорвачилик ривожланади. Ҳозир 200 бош бия боқилмоқда. Яқин йиллар ичида уларнинг сони 800 бошга етказилади. Асаларичилик ҳам кенг ривожлантирилади. 100 тоннага яқин тоғ асали етиштириш планлаштирилялти. Янги совхозда олмазор, узумзор боғлар ҳам кўп. 200 гектар боғнинг 163 гектари ҳосилга кирган. Биз шу боғлардан бу йил 700 тоннадан ортиқ маҳсулот топширамиз.

Совхозимиз коллективи социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, республикамиз ва Ўзкомпартиянинг 50 йиллик тўйини меҳнат ғалабалари билан нишонлаш учун ҳаракат қилади. Холмирза Боймирзаев, Жумабой Мурталипов ўртоқлар бошлиқ бўлимларда маҳсулот топшириш борган сари кўпаймоқда.

М. ҒОЗИЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг еттинчи сессияси 7 августда Тошкентда ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат 10 да Олий Советнинг учинчи мажлиси бошланди. Мажлисни Олий Совет раисининг ўринбосари депутат С. ЕСИМОВ очди.

Мажлисда сессиянинг кун тартибидаги иккинчи масала — Ўзбекистон ССРнинг 1973 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги масала юзасидан музокаралар давом эттирилди. Музокараларда депутатлардан Ғ. Ғ. ЮСУПОВ (251-Панжакент сайлов округи), ТЕН ХАЙ ГЮН (226-Калинин сайлов округи), Р. БОБОНАЗАРОВ (434-Қизкетган сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Олий Совет Ўзбекистон ССРнинг 1973 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни бир овоздан тасдиқлади.

Шундан кейин Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида доклад тингланди. Ўзбекистон ССР Олий Совети халқ маорифи доимий комиссиясининг раиси депутат Э. Ғ. ҒАФУРЖОНОВ доклад қилди.

Шу лойиҳани муҳокама қилишда депутатлардан С. ШЕРМУҲАМЕДОВ (83-Янгибозор сайлов округи), Ғ. АБДУРАҲМОНОВ (379-Коминтерн сайлов округи), Г. Г. СВЕТЛЕНКО (215-Яккабоғ сайлов округи), А. А. ОЛЕСОВА (360-Ленин сайлов округи) иштирок этдилар.

Депутатлар Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунини бир овоздан қабул қилдилар.

Танаффусдан кейин мажлисни Олий Совет раиси депутат С. Х. СИРОЖИДДИНОВ олиб борди.

Сессия кун тартибидаги тўртинчи масала — Ўзбекистон ССРнинг давлат нотариати тўғрисидаги қонуни лойиҳаси ҳақида Олий Советнинг қонун лойиҳалари тайёрлаш доимий комиссияси раиси депутат М. ҚОРИЕВ доклад қилди.

Шу масала юзасидан музокараларда депутат М. С. ВОСИҚОВА (373-Ёзёвон сайлов округи) иштирок этди.

Олий Совет Ўзбекистон ССРнинг давлат нотариати тўғрисидаги қонунини бир овоздан қабул қилди.

Сессияда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат Х. М. ПЎЛАТОВАнинг республика Олий Совети Президиуми фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги докладй тингланди.

Олий Совет ўз муҳокамасига тақдим этилган фармонларни бир овоздан тасдиқлади ва тегишли қонунлар ҳамда қарорлар қабул қилди.

Депутатлик вазифаларини қандай бажараётганликлари тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари Ғ. БОБОЕРОВ билан А. РАҲИМХЎЖАЕВ ахборот бердилар.

Олий Совет ишлаб чиқариш коллективларидаги ишларини депутатлик вазифасини бажариш билан моҳирона боғлаб олиб бораётган депутатлар Ғ. Бобоёров ва А. Раҳимхўжаевларнинг фаолиятини маъқуллади.

Саккизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг еттинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

(ЎзТАГ).

ҲОСИЛГА-ҲОСИЛ ҚЎШИЛМОҚДА

Моҳир механизатор Ислом Икромов республикамиз ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллик тўйини меҳнат совғалари билан кутиб олишга аҳд қилган. У бошлиқ звено аъзолари 51 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашиб, ҳосилга ҳосил қўшишни қизғиқ давом эттирмоқдалар. Звено аъзолари ой охиригача қатор ораларини комплекс бир марта ишловдан чиқаришга бел боғлашди.

Суратда: Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозининг механизатори И. Икромов.

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ БАЖАРИЛИШИНИ ТЕКШИРАМИЗ!

БУТУН ОЙ МОБАЙНИДА БИР МЕЁРДА ИШЛАШ КЕРАК

«Ташсельмаш» коллективи йилнинг биринчи ярмида анча яхши ишлади — бош конвейердан 3.700 пахта комбайни чиқарилди». Пландан ташқари 847 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди. Запас қисмлар ва халқ истеъмол қиладиган товарлар ишлаб чиқариш юзасидан берилган топшириқ 421 минг сўм миқдорда ошириб бажарилди.

Аммо муҳим камчиликлар ҳам бор, баъзи цехлар ва бўлинмаларнинг бир меёрда ишламаётганлиги асосий камчиликдир. Бу ерда ойнинг бошида бўшашувчилик кайфиятларига берилиб кетилади, ойнинг охирида эса штурмчилик авж олиб кетади. Масалан, «Ташсельмаш»чилар июнь ойининг биринчи ўн кунлигида 46 та пахта териш машинаси ва қарийб 80 минг сўмлик запас қисмларни тайёрлаб бермадилар. Ойнинг охирида кўп куч-ғайрат сарф қилиниб, ана шу нуқсонларга хотима берилди. Июль ойида ҳам худди шундай аҳвол такрорланди. Биринчи ўн кунликда графикда мўлжалланган машиналарнинг 70 таси тайёрланмай қолди. 150,1 минг сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилмади. Қуювчилар 77 тоннадан ортиқ қуйма тайёрлаб бермадилар.

Фақат уч цех сидирғасига комплектлаш графигини бажарди, бункер цехида эса бир меёрда ишламаслик одат бўлиб қолди — бу ерда смена топшириқлари бажарилмаётир, поток линияга риоя қилинмаяпти, эртага қилинадиган ишларга тайёргарлик кўрилмаяпти, коллективда интизом бўш.

Бошқа хилдаги нуқсонларни ҳам кўрсатиб ўтиш мумкин, албатта. Йилнинг биринчи ярмида бир меёрда ишламаган темирчилик-пресс цехи июль ойида кўрсаткичларни яхшилади, қолоқликка анча барҳам берди. Бу факт истак бўлса, пухта ишлаш мумкин эканлигини тасдиқлайди.

— Бу, — дейди завод директори И. Х. Мусин, — ҳаммамиз учун ғоят муҳим вазифадир. — Корхона коммунистлари «Ҳар куни бир меёрда ишлайлик!» деган шиор остида мусобақа бошлашга даъват этдилар. Бутун коллектив бу ташаббусни қўллаб-қувватлади. Смена топшириқларини кун сайин бажариш ва бинобарин, ўн кунлик, ойлик план ва квартал планларини муваффақиятли суратда амалга ошириш — шу яқин кунлар ичидаги мақсадимиздир.

Корхонанинг бир меёрда ишламаслиги шаҳардаги бошқа корхоналарнинг ишига ҳам тўсқинлик қилади. Шу боисдан «Ўзбексельмаш» заводи, масалан, йилнинг биринчи ярмида 752 минг сўмлик маҳсулотни тайёрлаб бермади. Бу ерда иш вақти кўпинча беҳуда сарф бўлмоқда. Трактор заводи июль ойининг дастлабки ўн олти куни мобайнида ойлик программани 37,9 процент бажарди, маҳсулотнинг қолган қисмини ойнинг иккинчи ярмида тайёрлашга тўғри келди.

Маҳсулотни бир меёрда ишлаб чиқариш учун мусобақани пухта уюштириш коллективларнинг олинган мажбуриятларни бажаришларига ёрдам беради.

И. МУҚИМОВ.
(«ПРАВДА» мухбири).
Тошкент шаҳри.

(«ПРАВДА» газетасининг 6 август сони).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИНИНГ МАЖЛИСЛАРИ

7 августда Ўзбекистон ССР Олий Совети бир қанча доимий комиссияларининг мажлислари бўлди.

Сув хўжалиги ҳамда табиатни ва ер ости бойликларини муҳофаза қилиш комиссияларининг аъзолари республикадаги ер ости сувини муҳофаза қилишни кучайтириш ва улардан мақсадга мувофиқ фойдаланиш юзасидан Ўзбекистон ССР ҳукумати белгилаган тадбирлар қандай бажарилаётганлиги ҳақида мелиорация ва сув хўжалиги, геология, қишлоқ хўжалиги, совхозлар министрликларининг докладларини муҳокама қилдилар.

Транспорт, йўл хўжалиги ва алоқа комиссияси республикада алоқа корхоналари ва бошқа объектлар қурилиши қандай бораётганлиги тўғрисидаги масалани қараб чиқди.

Ташқи ишлар комиссияси Тошкентнинг чет эллардаги қардош шаҳарлар билан алоқасини ривожлантириш ҳақидаги ва социалистик мамлакатлар ҳамда ривожланаётган мамлакатларга иқтисодий ва техникавий ёрдам беришда Ўзбекистон ССРнинг иштироки тўғрисидаги ахборотни тинглади. (ЎзТАГ)

ШОЛИКОРЛАР АҲДИ

«Правда» колхозининг Ким Эн-сек бошлиқ звено аъзолари сув камчил бўлган бу йилги шароитда 60 гектар ерда шоли етиштирмоқдалар. Поллар бегона ўтдан тоза, ўсимлик бошоқлаб ётибди. Пайкаллардан бирида сўнгги ўтоқ давом эттирилаётган бўлса бошқа бирида марзалар мустаҳкамланиб, полларга сув димланаяпти.

— Юбилей йилида гектаридан 50 центнердан пахта, 200 центнердан каноп, 70 центнердан шоли етиштирамиз деб ваъда берганмиз, — деди бригадир, СССР Олий Советининг депутати Анатолий Кан, — бунинг учун аввалбошдан шоликор звенога Ким Ен-сек, Мария Кан, Ли Зюн-су каби энг тажрибали кишилар бириктилган. Иккинчидан, бу йил экиш учун «Ўзбекистон-0,7» навли уруғ танлаганлигимиз ҳозирданоқ ўз афзаллигини кўрсатаяпти. Ҳар томчи оқава, бошқа экинлардан бўшаган ҳар литр сув шолизорга оқизиляпти.

Дарҳақиқат, бригадир айтганидек амалга оширилаётган тадбирлар туфайли экин яхши ривож олаётир. Азамат шоликорлар олдинги йили гектаридан салкам 60 центнердан хирмон кўтариб, район бўйича юқори кўрсаткичга эришган эдилар. Улар белгиловчи йил учун қабул қилган социалистик мажбуриятларини ошириб бажариш учун курашмоқдалар.

М. ТУРСУНОВ,
Юқори Чирчиқ райони.

МАРРА 100 ЦЕНТНЕР

КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини оғишмай амалга ошириб, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ярим асрлик юбилейи шарафига бошланган умумхалқ социалистик мусобақасида актив қатнашаётган «Коммунист» колхозининг азаматлари ҳар соҳада ҳам пешқадамлик қилишга интилмоқдалар. Айниқса Тамара Шоғиёсова бошчилик қилаётган маккажўхорикорлик бригадаси аъзолари амалга ошираётган ишлар ибратли бўлмоқда. Улар бу йил 52 гектар ерда маккажўхори етиштирмоқдалар. Ундан олинадиган дон ҳосилини гектар бошига 100 центнерга етказиш учун қизғин кураш олиб бораётирлар.

Комсомол-ёшлар коллективи экинларни минерал ва маҳаллий ўғитлар билан етарли миқдорда озиқлантирдилар. Ернинг тупроқ шароити ва таркибига қараб, гектарига 500 килограмм азот, 1110 килограмм фосфор, 200 килограмм калий ва 15 тоннадан маҳаллий ўғит солинди. Озуқаларга тўйдирилган экин серавж бўлиб ўсмоқда.

Барча ички имконият ва резервлардан тўла фойдаланишга эришаётган бригада аъзолари катта ният билан меҳнат қилиб, юксак марраларни кўзламоқдалар. Ҳозир гуркираб ўсаётган «дала маликаси» сўта тугишга киришди. Ҳар бир тупда 3—5 тадан ҳосил нишоналари бор. Механизатор Эргаш Шоназаров, сувчи Собир Шоакбаров ва тажрибали маккажўхорикор Малика Аъзамова каби фидокорлар кунлик планда белгиланган нормаларини ошириб бажармоқдалар.

Бригада аъзоларининг унумли меҳнат қилиши учун барча шароитлар яратиб берилган: Дала шийпони оромгоҳ жойга айлантирилган. Бу ерда икки маҳал иссиқ овқат ва доимо чой тайин. Дала шийпонида бригада аъзоларининг ишлари тез-тез таҳлил қилиб турилади. Яқинда бўлиб ўтган йиғилишда бригада ишларига якун ясалиб, айрим камчиликлар ҳам кўрсатилди. Чунончи, баъзи майдондаги маккажўхори қониб сув ичмаган. Бу камчиликларни бартараф қилиш ва мўл ҳосил тўплаш учун бригада аъзолари суғориш ва парвариш суръатини кучайтириб, яқин кунлар ичида маккажўхорини кўкпоя учун ўришга тайёргарлик кўрмоқдалар.

М. МИРСУЛТОНОВ,
Орджоникидзе райони.

НИҲОЛЛАРНИ ОБИ-ҲАЁТГА ҚОНДИРИБ...

Асад ака пайкалга етиб келганда негадир шогирди Болта кўринмасди. Ўқ ариқ бўйлаб оқаётган сув шиддат билан эгатларга киряпти. Сувнинг кўплигидан баъзи эгатларда тупроқни ювиб, ғўзаларнинг илдизи очилиб қоляпти. Асад ака шошилинч ҳолда эгатларнинг сувини камайтирди. Иккинчи пайкалга сувни тарай бошлади. Энди сув бир меерда жилдираб оқади. Сменадошининг сувни тараётганини узоқдан кўриб қолган Болта югуриб келди.

— Жилдиратиб суғориш керак-да! Бу ҳолда ғўза сувга қонадими?

Асад ака Бобожонов — миришкор сувчи, кўп йиллардан буён «Северний маяк» колхозининг 4-бригадасида ғўзага оби-ҳаёт тарайди, мўл ҳосилга, катта хирмонга замин ҳозирлайди.

Асад ака сув тарашда ернинг мелиоратив ҳолатини тўла ҳисобга олади. Ўқариқларнинг тўғри бўлиши, эгатларнинг бир хил чуқурликда олиниши, буларнинг ҳаммаси маҳоратли сувчи Асад ака Бобожоновнинг диққат эътиборида туради. Шу долзарб кунларда Асад ака сув талаб ғўзаларни суғоришда жонбозлик кўрсатяпти. Бу ерда суғориш икки сменада ташкил этилган. Болта Рустамов билан Эргаш Раззоқов кундузги сменада ғўзаларга сув тараса, кечки сменада Асад ака Бобожоновнинг ўзи қолади. Аммо у кундузи ҳам неча-неча бор дала айланиб, сувчиларнинг иши билан танишиб туради, ўз тажрибасини улар билан ўртоқлашади

— Ҳозир ишимизнинг долзарб пайти, —дейди уста сувчи Асад ака, — агар ғўзалар саратон сувига қондириб суғорилсагина мўлжалланган ҳосилни олиш мумкин. Агар чанқаб қолса, ҳосилнинг бир қисмидан ажраламиз. Шунинг учун ҳам ғўзани кундузи эмас, кўпроқ кечқурун суғориш маъқул. Агар шундай қилинса, сув тежалади, сув ғўзанинг илдизигача боради, ниҳол оби-ҳаётга тўлақонади.

Бу бригада пахтакорлари тўққизинчи беш йилликнинг аниқловчи йилида 183 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» етиштиришни кўзда тутишган. Ана шу ҳосилни хирмон қилиб, ўз сўзлари устидан чиқиш учун бригаданинг Замира Шеримбетова, Цой Мария, Ким Вера, Н. Абдурасулов, С. Дадабоев, С. Шеримбетов каби аъзолари ғайрат кўрсатиб меҳнат қилишяпти. Бригада аъзолари шу кеча-кундузда ғўза қатор ораларига ишлов беришни, озиқлантириш, суғориш, бегона ўтларни йўқотиш ишлари билан боғлаб олиб бормоқдалар. Яхши парвариш қилинаётган ғўзалар серавж бўлиб ўсмоқда.

Р. БОЙТУЛЛАЕВ.
Ўрта Чирчиқ райони.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР 1973 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Молия Министри В. МУРОДХЎЖАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Совет Иттифоқи меҳнаткашлари КПСС XXIV съездининг қарорларини амалга ошира бориб, тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи, учинчи йилида халқ хўжалигининг барча соҳаларида зўр ғайрат билан меҳнат қилдилар ва мамлакат экономикасини ривожлантириш, совет халқи турмушининг моддий ва маданий савиясини юксалтиришда катта муваффақиятларга эришдилар.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги орденини топшириши республиканинг ҳаётида энг муҳим воқеа бўлди. Бу маросим Ўзбекистон меҳнаткашларининг монолит бирлигини ва Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳамда унинг жанговар штаби — ленинчи Марказий Комитет теварагига маҳкам жипслашганлигининг ёрқин намойишига айланди. Ўртоқ Л. И. Брежнев халқлар дўстлиги орденини топшириш вақтида республика ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, зиёлилари совет давлатининг иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий тараққиётига, мамлакатимиз халқларининг улуғ дўстлигини мустаҳкамлашга қўшган ҳиссасига юксак баҳо берди. Ўзбекистон меҳнаткашлари бу баҳони самимий ташаккур ва миннатдорчилик туйғулари билан кутиб олдилар. Бу баҳо уларни янги меҳнат зафарларига илҳомлантирди.

1973 йилда Ўзбекистон халқ хўжалигининг барча тармоқларида ижтимоий ишлаб чиқариш ғоят тез суръатлар билан ўсди. 1973 йилги халқ хўжалик плани асосий кўрсаткичлар бўйича бажарилди, социалистик мажбуриятлар ҳам бажарилди.

Республика саноатининг ходимлари ўтган йили саноат маҳсулотини реализация қилиш ва энг муҳим буюмларнинг кўпчилигини ишлаб чиқариш йиллик планини муддатидан илгари адо этдилар. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1972 йилдагига нисбатан 7,2 процент кўпайди.

Колхоз ва совхозлар пахтачиликда техника тараққиётини ривожлантириб, 1973 йилда рекордли ҳосил етиштирдилар ва давлатга 4 миллион 908 минг тонна, яъни пландагидан 463 минг тонна ортиқ пахта сотдилар.

Бинокорлар ва халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг ходимлари самарали меҳнат қилдилар.

Экономикани ривожлантириш ва халқ хўжалик плани топшириқларини бажаришда эришилган муваффақиятлар Ўзбекистон ССР давлат бюджетининг бажарилишини таъминлади.

Ўтган йили давлат бюджети даромадлар бўйича 102,4 процент бажарилди.

Қорақалпоғистон АССР, барча областлар ва Тошкент шаҳри, республиканинг ҳамма районлари ва шаҳарлари 1973 йилда бюджетнинг даромад қисмини бажардилар.

Бу эса халқ хўжалигини ривожлантириш планида кўзда тутилган барча тадбирларни, шунингдек Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорларига мувофиқ амалга оширилган қўшимча тадбирларни пул билан узлуксиз таъминлаш имконини берди. Шу билан бирга халқ хўжалиги тармоқларида ички резервлардан ҳамиша ҳам тўла-тўкис ва самарали фойдаланилди деб бўлмайди.

КПСС XXIV съезди халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлаш — тўққизинчи беш йилликнинг асосий вазифаси, деб белгилади. Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва аҳолининг бу молларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш-партия XXIV съезди томонидан қўйилган ана шу вазифани бажариш шартларидан биридир.

Кейинги йилларда республикада халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ривожлантиришга, бу молларнинг сифатини яхшилаш, хилларини янгилаш ва кўпайтиришга, уларни кўпроқ ишлаб чиқариш учун резервларни қидириб топишга эътибор кучайтирилди.

Аммо Намангандаги шойи ва костюмбоп газламалар комбинати ўтган йили планни бажармай, 6 миллион 765 минг метр, Самарқанд шойи тўқиш фабрикаси 1 миллион 5 минг метр, Марғилон «Атлас» фирмаси 482 минг метр шойи газлама тайёрлаб бермади. Самарқанддаги чинни идиш заводи 6 миллион 173 минг дона чинни-фаянс идиш тайёрлаб беролмади.

Енгил саноат министрлигига қарашли ана шу корхоналар тайёрлаб бераолмаган молларнинг қиймати, оборотдан олинадиган солиқ 14,7 миллион сўмлик бўлди.

1973 йилда Самарқанддаги рўзғор холодильниклари заводи билан Қибрай пиво ва алкоголсиз ичимликлар кобинатини ишга тушириш муддатларига риоя қилинмаганлиги натижасида бюджетга оборот солиғидан 8 миллион сўмдан ортиқ маблағ топширилмади.

Оборот солиғи плани умуман бажарилгани ҳолда баъзи корхоналар ишлаб чиқариш ва маҳсулот етказиб бериш планларини бажармаганлиги, айрим ташкилотларнинг ўзларига ажратиб берилган товар фондларини етарли миқдорда олмаганлиги, чакана товар обороти планларини бажариш соҳасида савдо ташкилотларининг ишида рўй берган камчиликлар ва бошқа бир қанча сабабларга кўра беш соҳа бўйича оборот солиғи плани бажарилмай қолди. Оборотдан 10,3 миллион сўмлик солиқ олинмади.

Республика халқ хўжалигида аҳолига керакли молларни кўпроқ ишлаб чиқариш учун, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш ва савдо ташкилотларининг ишини яхши йўлга қўйиш учун катта имкониятлар мавжуд. Бу тадбирларнинг амалга оширилиши меҳнаткашларнинг талаб-эҳтиёжларини тўлароқ қондириш имконини беради.

Ўзбекистон ССР халқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг анча ўсганлиги ва меҳнатни ташкил этиш яхшиланганлиги — саноат, қишлоқ хўжалигида, қурилишда ва бошқа тармоқларда юксак иқтисодий кўрсаткичларга эришиш негизи бўлди.

Социалистик жамғармаларнинг ортганлиги бу жиҳатдан жуда характерлидир. Тўққизинчи беш йилликнинг ўтган уч йили мобайнида Ўзбекистон ССР Министрлар Советига қарашли корхоналар ва ташкилотлар 4 миллиард 366 миллион сўм фойда олди. 1971 йилда 1 миллиард 332 миллион сўм, 1972 йилда 1 миллиард 423 миллион сўм, 1973 йилда 1 миллиард 611 миллион сўм ёки пландагига нисбатан 103,1 процент миқдорда маблағ жамғарилди.

Ўзбекистон ССР Давлат бюджети даромадларида давлат корхоналари ва ташкилотларининг фойдасидан олинадиган тўловлар тобора катта аҳамиятга эга бўлмоқда. 1973 йилда республика бюджетига фойдадан олинган тўловлар 947 миллион сўм миқдорда топширилди. План 105,5 процент бажарилди.

Айни вақтда баъзи министрликлар ва идоралар ўз қарамоғидаги корхона ва ташкилотларнинг хўжалик-молиявий фаолиятида рўй берган жиддий нуқсонлар ва жамғариш планларининг бажарилмаганлиги натижасида ўтган йили давлат бюджети олдидаги мажбуриятларини 9,9 миллион сўм миқдорида бажаришни таъминламадилар.

Энергетика ва электрлаштириш министрлиги бюджетга фойдадан 4 миллион 709 минг, қурилиш министрлиги 3 миллион 92 минг сўм, «Узглавлеспром» 781 минг сўм, қишлоқ қурилиши министрлиги 651 минг сўм бинокорлик материаллари саноати министрлиги 382 минг сўм топширмади.

Энергетика ва электрлаштириш министрлиги 1972 йилда пудрат ишлари бўйича жамғариш планини бажармади. Шу сабабли план умуман министрлик бўйича ҳам бажарилмай қолди. Бу министрлик 1973 йилда ҳам жамғариш планини бажармади.

Қурилиш министрлиги ва қишлоқ қурилиши министрлигининг қурилиш ташкилотлари ва саноат корхоналари 1973 йилда республикада капитал қурилишни янада ривожлантиришга муайян ҳисса қўшдилар. Аммо шундай бўлса ҳам, бу министрликларнинг ишида жиддий нуқсонлар бор. Пудратта олинган ишлар плани, меҳнат унумдорлигини ошириш, қурилиш-монтаж ишлари таннархини камайтириш планлари бажарилмай қолди, кўп миқдорда нобудгарчилик ҳамда зарар кўрилишига йўл қўйилди, қурилиш министрлиги 1973 йилда фойда олиш планини 11,2 миллион сўм ва қишлоқ қурилиши министрлиги 5 миллион сўмдан зиёд миқдорда бажармади.

«Узглавлеспром» 1973 йилда товар маҳсулот ишлаб чиқариш планини бажармади, ишлаб чиқариш қувватларини тўлиқ ишга туширмади, бунинг натижасида асосий ишлаб чиқариш фондларидан олинган самара 1972 йилдагига нисбатан камайиб кетди, пландан ташқари 623 минг сўм зарар кўрилди. Буларнинг ҳаммаси 913 минг сўмлик фойда олиш планининг бажарилмай қолишига сабаб бўлди.

Ўтган йили умуман, бюджет олдидаги мажбуриятларини бажарган енгил саноат министрлиги, озиқ-овқат саноати министрлиги, автомобиль транспорти министрлиги, пахта тозалаш саноати министрлиги ва бошқа баъзи министрликлар ҳамда идоралар системасида кўп корхоналар ва ташкилотлар ўз мажбуриятларини бажармаётирлар.

1973 йилда пахта тозалаш саноати министрлиги бўйича республика бюджетига фойдадан тўлов планини 19 корхона 6,8 миллион сўм миқдорида, енгил саноат министрлиги бўйича 22 корхона 4,1 милион сўм миқдорда, автомобиль транспорти министрлиги бўйича 39 корхона 1,1 миллион сўм, озиқ-овқат саноати министрлиги бўйича 45 корхона 2,6 миллион сўм, қишлоқ хўжалик министрлиги бўйича 55 корхона 2,2 миллион сўм миқдорда бажармади.

Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, коммунал хўжалик министрлиги, совхозлар министрлиги, «Главташкентстрой», «Узглавводстор», «Узсельхозтехника» бирлашмаси системасидаги кўп корхоналар ва ташкилотлар бюджет олдидаги мажбуриятларини бажармаётирлар.

Ўтган йили республикада жами 476 корхона ва ташкилот республика бюджетига фойдадан ажратиб бериладиган тўлов мажбуриятларини 38 милион сўм миқдорида бажармади.

КПСС XXIV съезди фойда ундириб олишда маҳсулот таннархининг муҳим роль ўйнаётганлигини таъкидлаб ўтди. Съезд хўжасизлик, исрофгарчилик ва ортиқча харажат қилишга қарши қатъий кураш олиб боришни, пул маблағлари ва материал ресурсларни тежаб ва оқилона сарфлаш учун ҳар бир хўжалик раҳбарининг жавобгарлигини оширишни ва шу асосда давлат даромадларининг асосий манбаи сифатида жамғармаларнинг янада кўпайтирилишини таъминлашни талаб қилди.

Ўзбекистон ССР Молия министрлиги ва маҳаллий молия органлари 1973 йилда бюджет даромадлари планининг бажарилишини таъминлаш, қўшимча даромадларни қидириб топиш, планда белгиланган барча тадбирларни ва қўшимча тадбирларни пул билан узлуксиз таъминлаб туриш, давлат маблағларининг самарали сарфланиши устидан ва социалистик мулкнинг сақланиши устидан контролни кучайтириш юзасидан зарур тадбирларни амалга оширдилар.

Шу мақсадда анализ қилиш ишлари анча кучайтирилди, кўп жойда ревизия ва текшириш ўтказилди. Олинган материаллар даромадларни кўпайтириш учун хўжаликларнинг ўзидаги резервларни қидириб топиш ва бюджет харажатларини 81,5 миллион сўм миқдорида камайтириш имконини берди.

Молия министрлиги иш услуби ва методларини тобора такомиллаштириш, хўжаликдаги ички резервларни сафарбар қилиш соҳасида молия системасидаги ходимларнинг ижодий ташаббуси ва активлигини кучайтиришга, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга кўрсатилаётган таъсирни кучайтиришга қаратилган тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Ўзбекистон ССРнинг давлат бюджети 1973 йилда харажатлар бўйича республика Олий Совети тасдиқлаган планга нисбатан 106,2 процент миқдорида ва аниқланган планга нисбатан 100,1 процент миқдорида бажарилди.

1973 йилда Ўзбекистонда капитал қурилишнинг улкан плани бажарилди.

Ўтган йили давлат капитал маблағларини марказлаштирилган тартибда пул билан таъминлаш учун бюджетдан 1 миллиард 154 миллион сўм ажратиб берилди.

Бу соҳада эришилган муваффақиятларга қарамай, асосий фондларни ишга тушириш ва капитал маблағ сарфлаш юзасидан 1973 йил плани бажарилмай қолди.

Қурилиш ишларида бошқа камчиликлар ҳам бор. Жумладан, республикада бажарилган қурилиш-монтаж ишлари учун ҳисоб-китоб қилиш аввалгидек ҳозирда ҳам кўнгилдагидек эмас.

Баъзи министрликлар ва идоралар фойдадан тўлов планини амортизация ажратмалари ва ўзларининг бошқа маблағларидан капитал қурилишларни пул билан таъминлашга мўлжалланган бошқа маблағларидан пул ажратиб бериш планларини бажармаганлиги бу соҳада салбий таъсир кўрсатди. Бу министрликлар ва идоралар 1973 йилда ўз маблағларидан 40,7 миллион сўм ажратиб бермади. Министрликлар ва идораларнинг кўпчилиги қурилишдаги ички резервларни сафарбар қилиш юзасидан берилган топшириқларни ҳам бажармаётир.

Буларнинг ҳаммаси қурилиш ташкилотларида молиявий қийинчиликларни вужудга келтиради, уларнинг бир меёрда ишлашига, планларни бажаришларига салбий таъсир ўтказади.

Вазифа — капитал маблағларнинг берадиган самарасини анча оширишдан, қурилишга ажратиб бериладиган моддий ва молиявий ресурслардан энг рационал фойдаланишни таъминлашдан иборат. Бундан мақсад — сарфланадиган ҳар бир сўм ҳисобига энг кўп маҳсулот олишдир.

Бизнинг партиямиз ва давлатимиз халқнинг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини юксалтиришга қаратилган ленинчи йўлни изчиллик билан амалга ошириб келмоқдалар. Халқ маорифи фан маданият, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот ишларини тобора ривожлантириш, социал-маданий тадбирлар учун давлат бюджети харажатларини тобора кўпайтириш — бу вазифани ҳал этишда муҳим роль ўйнайди.

1973 йилда Ўзбекистон ССР давлат бюджетидан бу тадбирлар учун 1 миллиард 844 миллион сўм сарф қилинди. Бу республика Олий Совети томонидан тасдиқланган планга нисбатан 100,1 процентни ва 1972 йил планига нисбатан 108,2 процентни ташкил этади. Аммо, ўтган йили маориф ишларига бюджетдан ажратиб берилган маблағлардан 2 миллион 487 минг сўм миқдорида фойдаланилмади. Бу гап асосан болалар боғчалари, умумий таълим мактабларига, куни узайтирилган группалар, мактаблар ҳузуридаги интернатларда овқатланиш учун қилинадиган харажатларга тааллуқлидир.

Қорақалпоғистон АССР, барча областлар ва Тошкент шаҳар ўз экономикаси ва маданиятини доим ривожлантириб, тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида коммунизм қурилишидан иборат умумий ишга муносиб ҳиссаларини қўшдилар. Экономика ва маданиятни ривожлантиришда бюджет муҳим роль ўйнайди. 1973 йилда Қорақалпоғистон АССР бюджети, областлар ва Тошкент шаҳрининг маҳаллий бюджетлари даромадлар бўйича 102,5 процент миқдорида бажарилди. Барча тадбирлар пул билан мунтазам суратда таъминланди.

КПСС XXIV съездининг қарорлари меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советларига ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун ўз таъсирини кучайтиришни, хўжалик ва социал-маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда ўзларига берилган ҳуқуқлардан кенг фойдаланишни топширди.

Барча совет кишилари каби Ўзбекистон ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, зиёлилари ҳам КПСС Марказий Комитети 1973 йил декабрь пленумининг қарорларини амалга ошириш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар 1974 йил бошидан буён республика экономикаси ва маданиятининг ҳамма соҳаларида баланд чўққиларга эришдилар.

Саноат корхоналарининг коллективлари маҳсулотни реализация қилиш олти ойлик планини 104 процент бажардилар, пландан ташқари 20 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот реализация қилинди.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспорти юк ва пассажирлар ташиш олти ойлик планларини, шунингдек юк обороти ва пассажир обороти планларини ошириб бажарди.

1974 йилнинг январь-июнь ойлари мобайнида давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти анча кўпайди ва 1973 йилнинг шу давридагига нисбатан 107,8 процент бўлди. Чакана товар оборотининг 6 ойлик плани ошириб бажарилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини давлат йўли билан харид қилиш анча ортди. Давлатга пилла сотиш плани анча ошириб бажарилди. Чорва мол ва парранда, сут, тухум харид қилиш юзасидан 1974 йил биринчи ярми планлари ошириб бажарилди.

Капитал қурилиш ишлари кенг кўламда олиб борилмоқда.

Халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантириш, меҳнаткашларнинг турмуш даражасини ошириш соҳасида муваффақиятларга эришилди.

Ўзбекистон ССР давлат бюджетининг даромад плани 6 ой ичида 103 процент бажарилди. Бу эса халқ хўжалиги планида кўзда тутилган барча тадбирларга узлуксиз маблағ сарфлаш, шунингдек план ва бюджетни бажариш жараёнида хўжаликнинг қўшимча эҳтиёжларини пул билан таъминлаш имконини берди.

Депутат ўртоқлар! Республика меҳнаткашлари тўққизинчи беш йилликнинг белгиловчи, тўртинчи йилида ўз олдига қўйилган катта вазифаларни муваффақиятли ҳал этадилар ва шонли санани — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партияси ташкил этилган куннинг эллик йиллигини муносиб кутиб оладилар, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз.

(Қарсаклар).

Депутат В. МУРОДХЎЖАЕВ доклади юзасидан музокаралар

Доклад юзасидан музокаралар бошланди.

— Республика давлат ва кооператив савдоси ходимлари,— деди Ўзбекистон ССР Савдо министри депутат **Ғ. Ғ. Юсупов**,— бир қатор қийинчиликларга қарамасдан олти ойлик товар обороти планининг бажарилишини таъмин этдилар. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан бу йил биринчи ярим йилликда товар обороти 7,4 процент ўсди. Бироқ, республика бўйича белгиланган қўшимча топшириқ бажарилмади.

Республика саноати етказиб бераётган халқ истеъмоли товарлари савдо учун ажратилган умумий фондга нисбатан 54 процентни ташкил этади. Ассортимент ҳам кенгайди, сифат бир мунча яхшиланди. Буларнинг ҳаммаси товар обороти планини бажариш ва аҳолининг ўсиб бораётган талабларини қондириш учун яхши шарт-шароит яратиб беради.

Республикада аҳоли жон бошига товар обороти айниқса маданий-маиший эҳтиёжлар учун мўлжалланган товар обороти кўпайиб бормоқда. Бу харидорларнинг моддий ва маданий даражаси ўсиб бораётганлигини кўрсатади.

Савдо ходимларининг муҳим вазифаларидан бири товарлар запасининг нормадан ортиб кетишига кескин барҳам беришдан ва уларни товар оборотига киритишдан иборатдир. Транспортларнинг бекор туриб қолиши ва тараларнинг ўз вақтида топширилмаслиги натижасида хусусан кўплаб жарима тўланмоқда. Талон-тарож, давлат мулкини ўғирлаш, товарлар сифатининг бузилиб қолиши сингари ҳолларга қарши кескин кураш олиб бориш керак.

Савдо ходимлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллик юбилейи шарафига мусобақани кучайтирадилар ва 1974 йил халқ хўжалиги планлари бўйича барча кўрсаткичларни ва зиммага олинган социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажарилиши учун куч-ғайратларини аямайдилар.

Наманган область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари **Тен Хай Гюн** областдаги барча саноат корхоналари тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажардилар, деб қайд қилди. Ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан саноат маҳсулоти реализация қилиш ҳажми 9,3 процент ўсди.

Шу кунларда қишлоқ меҳнаткашлари об-ҳаво қийинчиликларини енгиб, айниқса сув танқислигига қарши курашиб, барча турдаги қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, энг биринчи навбатда пахта етиштириш юзасидан зиммага олинган давлат планлари ва социалистик мажбуриятларнинг бажарилишига эришмоқдалар.

Капитал қурилиши, айниқса сув хўжалиги қурилиши кенг кўламда амалга оширилмоқда. Иттифоқчи республикаларнинг қардошларча ёрдами туфайли бир қатор районларни сув билан таъмин этилишини яхшилаш бўйича тадбирлар кўрилиб мислсиз қисқа вақт ичида янги канал қазиб битказилди.

Халқ хўжалик планларининг муваффақиятли реализация этилиши топшириқни ва областнинг 1973 йил бюджети бўйича социалистик мажбуриятларни анча ошириб бажариш имкониятини берди.

Лекин бошқа шаҳарлардан товарларнинг ўз вақтида ва тўла етказиб берилиши яхшиланганида эди молия ресурсларини давлат бюджетига жалб этиш янада яхши йўлга қўйилган бўлар эди. Товарларнинг бир қисмини кам етказиб берилиши натижасида оборот солиқларидан давлат бюджетига 900 минг сўм кам топширилди.

Наманган области меҳнаткашлари халқ хўжалик планлари ва области бюджетини муваффақиятли ҳамда сифатли бажариш, республика ва Ўзбекистон Компартияси олтин юбилейини муносиб кутиб олиш учун барча тадбирларни амалга оширадилар.

Сўз Нукус шаҳар партия комитетининг биринчи секретари депутат **Р. Бобоназаровга** берилади.

Қорақалпоғистон меҳнаткашлари, деди у,— ўтган йили саноат маҳсулоти реализация қилиш планини 100,5 процент бажаришни таъмин этдилар. Йиллик планга нисбатан қўшимча 10,2 миллион сўмлик маҳсулот топширилди. Меҳнат унумдорлиги плани 105 процент бажарилди. Юбилей йилнинг биринчи ярим йиллиги ҳам янги меҳнат зафарлари билан якунланди. Маҳсулотни реализация қилиш давлат плани 106,5 процент бажарилди. Шунингдек, гўшт, сут тухум ва жун етиштириш ҳамда тайёрлаш планлари ҳам бажарилибгина қолмасдан ортиғи билан адо этилди.

Ўзбекистон ССРнинг 1973 йилги бюджети ижроси якуни шундан далолат берадики, КПСС XXIV съездининг меҳнаткашларнинг турмуш даражасини яхшилаш, ишлаб чиқариш фондларидан самарадорлик билан фойдаланиш, меҳнат унумдорлиги ва техника тараққиётини яхшилаш асосида уларнинг турмуш фаровонлигини ўстириш тўғрисидаги қарорини ҳаётга татбиқ этишда олға қараб янги қадам ташланди.

Қорақалпоғистон АССР давлат бюджетини ижро этиш соҳасида айрим ютуқларга эришилганлигига қарамасдан жиддий камчиликлар ҳам бор.

Автоном республиканинг бюджети учун асосий даромадининг манбаи халқ истеъмоли товарларини реализация қилиш оборотидан тушадиган маблағлардир. Лекин кўп ҳолларда базаларга товарлар квартал охирида келиб тушмоқда. Кейинги 2—3 йил давомида Тошкент комбинатидан, шунингдек Самарқанд шойи тўқиш фабрикаси ва Марғилон шойи комбинатидан ҳам газламаларнинг келишида узилиш бўлмоқда. Буларнинг ҳаммаси истеъмолчиларга товарларни етказиб бериш бюджетда кўзда тутилган тадбирларни ўз вақтида амалга оширишга ҳалақит бермоқда.

Депутат С. У. СУЛТОНОВА нутқи

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ЛЕНИН РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Депутат ўртоқлар! Тошкент меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартияси ва республика ҳукумати раҳбарлигида КПСС XXIV съезди томонидан чизиб берилган коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини ҳаётга татбиқ этиш учун астойдил кураш олиб бормоқдалар. Тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини бажариш йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили учун олинган план ва социалистик мажбуриятлар муваффақиятли адо этилди. Ўтган йили шаҳар ва район хўжалиги барча тармоқлари меҳнаткашлари учун чиндан ҳам зарбдор меҳнат йили бўлди.

1973 йилда шаҳар бўйича умуман олганда саноат маҳсулотини реализация қилиш плани 103,3 процент бажарилди. Пландан ташқари 67,7 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Шаҳардаги саноат, транспорт, алоқа корхоналари коллективлари республика бюджетини тўлдиришга ана шундай ҳисса қўшдилар.

Меҳнаткашларнинг модий ва турмуш фаровонлиги, маданий савиясини анча оширишдек беш йилликнинг асосий вазифасини бажаришга алоҳида эътибор бериб, шаҳар ва район Советлари ва уларнинг ижроия комитетлари бир қатор тадбирларни амалга оширдилар. Бу тадбирлар шаҳар аҳолисига халқ истеъмоли моллари етиштиришни анча кўпайтириш, сифатини яхшилаш ҳамда коммунал ва маданий-маиший хизмат кўрсатишни бир мунча яхшилаш имкониятини берди.

Кўп талаб қилинадиган товарларни ишлаб чиқариш плани ортиғи билан бажарилганлигини мен бугун Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясига мамнуният билан маълум қиламан. 1973 йилда 1972 йилдагига нисбатан 72,5 миллион сўмлик кўп халқ истеъмоли товарлари сотилди. Товар обороти плани 101,7 процент бажарилди. Маиший хизмат кўрсатиш доираси 13,6 процент ўсди. Буларнинг барчаси меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари партия ташкилотлари билан биргаликда шаҳар хизмати ва саноатига раҳбарликни яхшилаганликлари, ишлаб чиқариш резервларини аниқлаш ва улардан тўла фойдаланиш учун бир мунча ишларни амалга оширганликлари натижасидир.

Буларнинг ҳаммаси шаҳар ва район бюджетларига тушадиган маблағларни кўпайтириш имкониятини берди. 1973 йилда шаҳар бюджети даромадлар бўйича 102,3 процент, бизнинг Ленин районида эса 101,3 процент бажарилди. Натижада халқ хўжалиги планида кўзда тутилган барча тадбирлар учун молия маблағлари тўла ва ўз вақтида таъминланди. Шаҳар ва районни ободонлаштириш ҳамда социал-маданий тадбирларни амалга ошириш жараёнида юзага келган қўшимча эҳтиёжлар молиявий ресурслар билан тўла таъминланди.

Меҳнаткашларнинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини мумкин қадар тўлароқ қондириш — социалистик жамиятнинг олий мақсадидир. КПСС XXIV съезди қарорларида турар-жой қурилишини, халқ маорифи ва маданиятни янада ҳар тарафлама ривожлантириш, соғлиқни сақлаш ва меҳнаткашларни пенсия билан таъминлашни яхшилаш кўзда тутилади. Маҳаллий Советлар бу вазифаларни кенг кўламда бажариш учун курашмоқдалар.

Бюджетнинг харажат қисми ҳисобот йилида шаҳар бўйича умуман 100,1 процент, район бўйича эса 103 процент бажарилди. Бюджетнинг асосий қисми социал-маданий тадбирлар учун, шу жумладан турар-жой коммунал хўжалиги учун 174,5 миллион сўм ёки 54 проценти сарфланди, халқ маорифи учун 71,5 миллион сўм ёки 23 процент, соғлиқни сақлаш учун 55 миллион сўм ёки 18 процент маблағ сарфланди.

Ленин районида бу масалалар учун умумий бюджетнинг 95 процентидан ортиғи сарфланди.

Мана бу рақамлар айниқса қувончлидир. 1973 йилда бюджет маблағлари ҳисобига 500 минг квадрат метрдан ортиқ турар-жой қурилди, 7 мингдан ортиқ тошкентликлар янги уйларга кўчиб кирдилар, 8 минг 24 ўринли еттита мактаб қуриб битказилди, 3 минг 500 ўринли ўн учта мактабгача бўлган болалар муассасалари битказилди, 1250 киши қатнай оладиган иккита поликлиника фойдаланишга топширилди, 120 койкали касалхона қурилди.

Шаҳар аҳолисининг талаб ва эҳтиёжларини қондиришга қаратилган бошқа бир қатор тадбирлар амалга оширилди.

Шаҳар ва район корхоналари ва ташкилотларининг коллективлари республика ва Ўзкомпартия 50 йиллиги шарафига зиммаларига олган оширилган социалистик мажбуриятларни бажара бориб, 1974 йилнинг биринчи ярим йиллигида меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқариш суръатини кучайтиришга эришдилар. Ишлаб чиқариш ва молия асосий кўрсаткичлари бўйича планлар муддатидан илгари бажарилди. Эришилган бу ютуқлар даромадлар бўйича шаҳар бюджети планини 101,6 процент, Ленин району бўйича эса 103,1 процент бажаришни таъмин этди.

Тошкент шаҳар аҳолисига юбилей йилининг биринчи ярим йиллигида ўтган йилнинг ана шу давридагига нисбатан анча кўп саноат ва озиқ-овқат товарлари сотилди.

Даромад бўйича маҳаллий бюджет планининг бажарилиши ҳақида гап борар экан, шу билан бирга бюджетни ижро этишда камчиликлар ҳам борлигини қайд этиш керак. Шаҳар маҳаллий Советлари саноат маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш, аҳолига хизмат кўрсатишнинг тармоқларини кенгайтириш ва яхшилаш, бинобарин бюджетнинг даромад қисмини кўпайтириш учун ҳали тўла иш олиб бормаётирлар. Бу соҳада мавжуд резерв ва имкониятлардан етарли фойдаланилмаётир.

1973 йилда бюджет бўйича даромадлар планини бажариш ва оборотлардан олинадиган солиқлар планини бажаришда умуман олганда саноатнинг тўқимачилик, трикотаж, енгил саноат тармоқлари бўйича ва оборотдан келадиган бошқа солиқлар бўйича планлар 6 миллион сўмликдан ортиқ бажарилмай қолди. Оқибатда шаҳар бюджетига 1,5 миллион сўмдан ортиқ маблағ кам ажратилди. Ушбу йилнинг биринчи ярим йиллигида бу сумма 425 минг сўмни ташкил этди. Бу асосан саноатнинг тўқимачилик тармоғи ҳисобига бўлди.

1974 йилнинг биринчи ярим йиллигида бюджетнинг умуман олганда даромад қисмини бажаришда унинг харажат қисми тўла фойдаланилмади. — Маблағларни ўзлаштирмаслик ҳисобига харажат плани 97,5 процент бажарилди. Булар асосан капитал қурилиши объектларига тааллуқлидир.

Меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Советлари ижроия комитетлари, уларнинг бошқармалари ва бўлимлари ҳозирги пайтда диққат ва эътиборларини ана шу масалаларни ҳал этишга қаратмоқдалар. Барча корхоналар, қурилиш ташкилотлари ва хизмат идоралари республика олтин тўйини муносиб кутиб олишлари учун ҳамма тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Беш йилликнинг белгиловчи йили учун умуман бутун беш йиллик учун олинган планни муваффақиятли бажариш учун курашмоқдалар. Ана шу мақсадда йўл қўйилган камчиликларни тугатиш, юбилей йили учун олинган план ва социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажаришга барча куч ва воситалар сафарбар этилмоқда, шаҳар хўжалигига раҳбарлик яхшиланаётир. Шаҳар хўжалигининг барча звеноларида интизомни мустаҳкамлаш ва уюшқоқлик билан иш олиб боришга эришиш учун зарур тадбирлар кўрилмоқда. Бунда кузкиш мавсуми учун тайёргарлик кўришга катта эътибор берилаётир.

Биз улуғ сана — республика ва Ўзкомпартия олтин юбилейи арафасида турибмиз. Бу катта воқеадир. Республика пойтахти бу шонли кунни муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга тайёргарлик кўрмоқда. Капитал қурилиши ва ободонлаштириш юзасидан катта ҳажмдаги ишлар бажарилаётир, юбилей объектлари қурилишини тезроқ ниҳоясига етказиш учун барча тадбирлар амалга оширилмоқда. Лекин кўзда тутилган тадбирларни бажариш учун қўшимча маблағ ажратиш талаб этилади. Ана шу муносабат билан мен республика ҳукуматидан Тошкентни ободонлаштириш бўйича қилинадиган ишларни қўшимча пул маблағи билан таъминлаш учун имкониятларни кўриб чиқишни сўрар эдим.

Республика молия министри ўртоқ В. М. Муродхўжаевнинг республика бюджетининг ижроси ҳақидаги докладини тасдиқлаш тўғрисида таклиф киритаман.

Депутат ўртоқлар! Сессияни, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва республика ҳукуматини Тошент меҳнаткашлари партия ташкилоти раҳбарлигида иш олиб бориб, беш йилликнинг белгиловчи тўртинчи йили учун олинган план ва социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажариш учун куч-ғайратларини аямайдилар, Ўзбекистон республикаси ва Ўзкомпартия олтин юбилейини муносиб кутиб оладилар деб ишонтиришга рухсат этинглар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИ

Халқ маорифи тўғрисидаги Ўзбекистон ССР қонун лойиҳаси ҳақида

Ўзбекистон ССР Олий Совети халқ маорифи доимий комиссиясининг раиси депутат Э. ҒАФУРЖОНОВ доклади

Депутат ўртоқлар! Бу йил республикамиз меҳнаткашлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг шонли 50 йиллик юбилейини нишонлайдилар.

Республикамиздаги саноат корхоналари, қурилишлар, транспорт ва бошқа ташкилотларнинг, колхоз ва совхозларнинг коллективлари ўз меҳнат ғалабаларини ана шу шонли санага бағишлмоқдалар.

Бизнингча, халқ маорифи тўғрисидаги янги қонуннинг республикамиз ва Ўзбекистон Компартияси юбилейи арафасида қабул қилинишида ўзига хос маъно бор. Зотан, маданият ва маориф соҳасида эришилган муваффақиятлар, айтиш мумкинки, тарихан қисқа муддат ичида Ўзбекистон босиб ўтган улуғвор йўлни ўзида ажойиб бир тарзда мужассамлантиради. Бу муваффақиятлар совет давлати ва ижтимоий тузумнинг буюк афзалликларини, мамлакатимиз халқлари бузилмас қардошлигининг қудратли кучини намойиш қилиб кўрсатади.

Улуғ Октябрь социалистик революциясига қадар, Садриддин Айний таъбири билан айтганда, Ўрта Осиёда билимдон кишини қидириб топиш қақраб ётган чўлда яшнаб турган дарахтни қидириб топишдек амри маҳол эди. Ўзбекистон территориясида аҳолининг атиги 2 проценти саводли эди. Мана энди эса, республикамизда ҳар йили 60 мингдан кўпроқ киши олий, ўрта ва саккиз йиллик маълумот олмоқда.

1939 йилдаёқ Ўзбекистон ССРда ишлаб турган аҳолининг ҳар мингтаси ҳисобига шаҳарда 192 та, қишлоқда 27 та олий ва ўрта маълумотли киши тўғри келар эди. Тўққизинчи беш йилликнинг бошига келиб, ҳар минг киши ҳисобига шаҳарда олий ва ўрта маълумотлилардан 733 киши, қишлоқда — 611 киши тўғри келадиган бўлди. Коммунистик партиянинг иродаси билан амалга оширилган чинакам маданий революциянинг натижаси ана шундай.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда шахснинг ҳар томонлама камолоти учун, ҳар бир кишини замонавий маданият ютуқлари билан баҳраманд қилиш учун барча зарур шароитлар яратилган. Республикада 700 та умумий таълим мактаби ишлаб турипти, буларда 3 миллион 40 минг бола ўқимоқда, 180 минг ёш ишчи ва қишлоқ ёшлари мактабларида билим олмоқдалар. Олий ўқув юртлари ва техникумларда 400 мингдан ортиқроқ киши ўқимоқда.

Халқ хўжалиги барча тармоқлари учун юқори малакали ишчи кадрлар тайёрлаш тўғрисида катта ғамхўрлик қилинмоқда. Ҳозирги вақтда 80 мингдан зиёд киши ҳунар техника билим юртларида таълим олмоқда.

Республика халқ маорифи муассасалари ёш авлодни ўқитиш ва коммунистик руҳда тарбиялаш, ёш ишчилар тайёрлаш вазифаларини муваффақиятли бажариб келмоқдалар.

Бу билан бирга илмий-техника революцияси даврида экономика ва маданиятнинг гуркираб ўсиши ҳар бир гражданнинг маданий ва илмий даражасига янада юқори талаблар қўймоқда. «Эндиликда, — деб кўрсатади ўртоқ Л. И. Брежнев, — ижтимоий тараққиёт суръатлари, коммунизм сари ҳаракатимиз суръатлари жамиятнинг интеллектуал қудратига, маданият, фан, маорифнинг ривожига тобора сезиларли равишда боғлиқ бўлиб қолмоқда».

Саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг 1973 йил июль ойида бўлиб ўтган олтинчи сессиясида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари қабул қилинганлиги КПСС XXIV съездининг мамлакатимизда халқ маорифини янада такомиллаштириш йўллари тўғрисидаги қарорларини амалга оширишда муҳим қадам бўлди.

Бу ҳужжатда халқ маорифи барча бўғинлари тузилишининг асосий принциплари қонун йўли билан мустаҳкамлаб қўйилди, маориф соҳасида амал қилиб турган энг муҳим қарорлар умумлаштириб чиқилди, ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш тўғрисидаги ленинча ғояларни амалга ошириш соҳасидаги бой тажриба акс эттирилди. Бу «асослар» мамлакатимиздаги барча таълим-тарбия муассасалари фаолиятининг мустаҳкам ҳуқуқий негизини яратиб берди.

ССР Иттифоқи Олий Совети иттифоқдош республикаларнинг давлат ҳокимияти олий органларига халқ маорифи тўғрисидаги ўз қонунларини ушбу «асослар»га мувофиқлаштириб чиқиш вазифасини топширди.

Шу муносабат билан Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисида қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг топшириғига мувофиқ, қонун лойиҳалари тайёрлаш, ёшлар масаласи бўйича халқ маорифи, фан ва маданият доимий комиссиялари қонун лойиҳасини ҳар томонлама ўрганиб чиқиб, уни маъқуллаш ва Ўзбекистон ССР Олий Совети муҳокамасига киритиш тўғрисидаги қарор қабул қилдилар.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун лойиҳаси тегишли министрликлар ва идоралар, маҳаллий советлар жамоатчилик томонидан муҳокама қилиб чиқилди. Улардан тушган мулоҳаза ва таклифлар доимий комиссиялар томонидан синчиклаб ўрганиб ва кўриб чиқилди. Бу таклиф ва мулоҳазаларнинг кўпчилиги лойиҳада акс эттирилди.

Лойиҳа ССР Итифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асосларига батамом мувофиқ ҳолда тузилган. У совет ҳокимияти йилларида халқ маорифи ишини ташкил қилишда тўпланган катта тажрибани ўзида акс эттиради.

Қонун лойиҳаси 14 бўлимдан иборат бўлиб, бу бўлимларда 86 та модда бор.

Биринчи бўлимдаги моддаларда халқ маорифи тўғрисидаги қонунларнинг асосий вазифалари белгилаб берилган ва республикамиз халқ маорифининг асосий принциплари баён қилинган. Бу бўлимда ССР Иттифоқи конституциясида ва Ўзбекистон ССР конституциясида эълон қилинган гражданларнинг билим олиш ҳуқуқи гарантиялари мустаҳкамланган. Ёшларнинг мажбурий саккиз йиллик таълим олиши ва умумий ўрта маълумотга эга бўлиши, барча таълим турларининг текинлиги, мактабларда дарслар она тилида ўқитилиши, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимнинг ҳаёт билан, коммунистик қурилиш тажрибаси билан мустаҳкам боғланган ҳолда кенг ривожлантирилиши, мактабгача ва мактабдан ташқари тарбия муассасалари шохобчаларини доимо кенгайтириб бориш мазкур лойиҳада белгилаб қўйилган энг муҳим гарантиялар жумласидандир.

Лойиҳада бутун маориф системасининг негизини ташкил қилган ва таълимнинг чинакам демократик, умумхалқ хусусиятига эга эканлигини ёрқин исботлаб кўрсатувчи асосий принциплар: илм олишда ирқи ва миллатидан, жинсидан, динга муносабатидан, мулкий ва социал аҳволидан қатъи назар ҳамма гражданларнинг тенг ҳуқуқлиги; барча таълим-тарбия муассасалари учун билим беришнинг мажбурийлиги; таълимнинг дин таъсиридан ҳоли бўлган дунёвий характери, қайси тилда ўқишни танлаб олиш эркинлиги батафсил белгилаб берилгандир.

Лойиҳада таълим билан коммунистик тарбиянинг бирлиги, уларни коммунистик қурилиш тажрибаси билан боғлаб олиб бориш, таълим ва тарбиянинг инсонпарварлик ва юксак ахлоқий характерда бўлиши, таълим ва тарбияни ҳозирги замон фани, техникаси ва маданияти ютуқлари асосида доимо такомиллаштириб бориш; болалар ва ёшларни тарбиялашда мактаб, оила ҳамда жамоатчиликнинг ҳамкорлик қилиши қатъий мустаҳкамлаб қўйилган.

Қонун лойиҳаси биринчи бўлимининг 5-моддасига биноан, Ўзбекистон ССРда халқ маорифи системаси мактабгача ва мактабдан ташқари тарбияни, умумий ўрта таълимни, профессионал-техника таълимини, ўрта махсус ва олий таълимни ўз ичига олади.

Қонун лойиҳасида ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи соҳасидаги компетенциялари белгилаб берилган моддалар катта аҳамиятга эгадир.

Ўзбекистон ССР давлат тузилишини ва унинг составида Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси мавжудлигини ҳисобга олиб, қонун лойиҳасида Автоном республиканинг, унинг давлат ҳокимияти ва давлат бошқарув олий органларининг халқ маорифи соҳасидаги компетенцияси ҳам белгилаб берилган.

Қонун лойиҳасининг ана шу бўлимида халқ маорифи органларига раҳбарлик қилиш ва халқ маорифи соҳасидаги партия сиёсатини ҳамда қонун талабларини амалга ошириш юзасидан Ўзбекистон ССР маориф министрлиги, олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг профессионал-техника таълими давлат комитети, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советлари бажарадиган вазифалар белгилаб берилган.

Таълим-тарбия муассасаларига ёрдам кўрсатишда давлат корхоналари, ташкилотлари, муассасалари, колхозлар, жамоат ташкилотлари олиб борадиган ишларни бир-бирига мувофиқлаштириб бориш вазифаси маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари зиммасига юклатилганлиги қонун лойиҳасида алоҳида таъкидлаб кўрсатилади.

Қонун лойиҳасининг кўпгина моддалари ёш авлоднинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш билан суғорилган. Лойиҳанинг 14-моддасида кўрсатиб ўтилганидек, соғлиқни сақлаш органлари ва муассасалари халқ маорифи органлари билан биргаликда, жамоат ташкилотлари иштирокида болалар саломатлиги устида доимий контроль олиб боришлари зарур.

Лойиҳанинг иккинчи бўлими мактабгача тарбия ишларига бағишланган.

Ҳамма иттифоқдош республикаларда бўлгани сингари, республикамизда ҳам мактабгача тарбия системаси жуда катта социал аҳамиятга эгадир. Бу система ота-оналарга ишлаб чиқаришда унумли меҳнат қилиш имкониятини берибгина қолмай, айни вақтда болаларни ҳар томонлама уйғун камол топтириш ва тарбиялаш, уларга зарур меҳнат кўникмаларини сингдириш, уларни мактабда ўқишга тайёрлашга оид кенг вазифалар комплексини ҳам бажаради.

Қонун лойиҳаси меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советлари зиммасига мактабгача тарбия муассасаларини рационал тарзда жойлаштириш тўғрисида ғамхўрлик қилиш, давлат корхоналари, колхозлар ва бошқа ташкилотлар бундай муассасаларни ташкил қилишларида ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш вазифасини юклайди.

Лойиҳанинг 16-моддасида ота-оналари бошқа ишга ўтганликлари муносабати билан корхона, муассаса ва ташкилот қарамоғидаги мактабгача тарбия муассасаларидан болаларни чиқариб юборишга йўл қўйилмайди, деган жуда муҳим ва принципиал йўл-йўриқ ифода этилгандир.

Қонун лойиҳасининг учинчи бўлими ўрта таълим масалаларини тартибга солувчи нормалардан иборат.

Маълумки, КПСС XXIV съезди қарорлари асосида мамлакатимизда амалга оширилаётган умумий ўрта таълим жамиятимиз ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий тараққиётининг энг муҳим шароитларидан биридир.

Қонун лойиҳаси республикамизда умумий ўрта таълимни амалга оширувчи уч турдаги ўқув юртини: ўрта умумий таълим мактаблари, ўрта профессионал-техника билим юртлари, ўрта махсус ўқув юртларини белгилайди.

Ўрта умумий таълим мактаби умумий ўрта маълумот олишнинг асосий шаклидир. У меҳнат ва политехника таълими берувчи ягона мактабдир. Лойиҳада совет ўрта мактаби бирлик принципларининг мазмуни батафсил ёритиб берилган. Фан асосларини ўрганиш, меҳнат таълими олиш, синфдан ташқари турли хил иш олиб бориш жараёнида ўқувчиларни онгли касб танлашга тайёрлаб борилади. Шу мақсадда мактабларда айрим фанларни назарий ва амалий жиҳатдан чуқурроқ ўргатувчи факультатив машғулотлар ва синфлар ташкил этилиши кўзда тутилади.

Аҳолининг маданият даражасини оширишда, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутни йўқотишда қишлоқ умумий таълим мактабларининг роли лойиҳада алоҳида таъкидлаб ўтилади.

Қонун лойиҳасининг тўртинчи бўлимида умумий ўрта таълимнинг вазифалари: ўқувчиларни фан асосларини чуқур ва мустаҳкам билимлари билан қуроллантириш, уларда ўз билим ва маҳоратларини тинмай такомиллаштириб боришга, бу билимларни тажрибада қўллашга интилиш туйғусини уйғотиш, ўқувчиларда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш, уларни совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида, коммунизм қурувчиларнинг ахлоқий кодекси талаблари руҳида тарбиялаш вазифалари таърифлаб берилган.

Лойиҳанинг ана шу бўлимида республикамиз хусусиятларидан келиб чиқувчи яна бир қатор қоидалар ифода этилган. Ўқувчиларнинг аксари қисми қишлоқ жойларда яшашини эътиборга олиб, лойиҳанинг 27-моддасида қишлоқ жойларда яшовчи умумий таълим мактабларининг ўқувчиларини мактабга ва уйга транспортда текин элтиб қўйишни таъминлаш назарда тутилган. Бу ишни корхоналар, ташкилотлар, колхозлар таъминлашлари зарур. Қишлоқ жойларда яшовчи ўқувчиларга мактабга бораётганларида ва уйга қайтаётганларида маршрут автобуслари, шаҳар атрофи ва маҳаллий (ишчилар) поездларда текин юриш ҳуқуқи берилган.

Лойиҳанинг 28-моддасига биноан, мактабларда муҳтож ўқувчиларга моддий ёрдам кўрсатиш учун умумий таълим фонди тузилади.

Қонун лойиҳасининг 30-моддасида ота-оналарнинг турмуш ва меҳнат шароитларига кўра ижтимоий тарбияга муҳтож бўлган болалар ва ўсмирлар учун мактаб-интернатлар очиш кўзда тутилади. Таълимнинг бу шакли республикамиз учун муҳим аҳамиятга эгадир. Чунки яйловларда мол боқадиган чорвадорларнинг иш шароитлари кўпинча уларнинг болаларини ўқитиш учун ана шундай алоҳида хусусиятни тақозо қилади.

Болалар соғлиги ва бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш лойиҳанинг 33-моддасида ифода этилган бўлиб, унда узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болалар ва ўсмирлар учун умумий таълим берадиган соғломлаштириш санаторий-ўрмон мактаблари ва махсус мактаб-интернатлар ташкил этилади, деб кўрсатилган. Маълумки, республикамизда ҳозирги вақтда ҳам ана шундай муассасалар шохобчаси мавжуд бўлиб, улар ўзини амалда тўла-тўкис оқлади.

Кечки (сменали) ва сиртқи мактабларнинг кенг шохобчасини барпо қилиш ёшларнинг умумий ўрта таълим олишларида энг муҳим гарантия ва зарур шартдир. Қонун лойиҳасида ишловчи ёшлар учун фақат кечки (сменали) ва сиртқи мактаблар ташкил этишгина кўзда тутилган бўлиб қолмай, яна шу нарса ҳам муҳимки, лойиҳада ёшларни ана шундай мактабларга тортишда, шунингдек ўқувчиларнинг ишни ўқиш билан муваффақиятли боғлаб олиб боришлари учун уларга зарур шароитлар яратиб беришда корхоналар, муассасалар, ташкилотлар амалга оширадиган вазифалар муфассал белгилаб берилган.

Лойиҳанинг бешинчи бўлими мактабдан ташқари тарбия мақсадларига бағишланган. Мактабдан ташқари тарбия ўқувчиларнинг қобилиятини ҳар томонлама ривожлантиришга, уларда ижтимоий активлик уйғотишга ёрдам бермоғи, болаларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш учун тегишли шароит яратиб бермоғи лозим.

Қонун лойиҳасининг 41-моддасида болалар ва ўсмирлар билан улар истиқомат киладиган жойларда тарбиявий иш олиб боришнинг турли хил формалари ифода этилган бўлиб, бунда мактабдан ташқари ишларни олиб бориш учун зарур шароитлар яратиб беришда уй бошқармалари, уй-жойлардан фойдаланиш конторалари, маҳалла ва квартал комитетлари бажарадиган вазифалар белгилаб берилган.

Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонуни лойиҳасининг VI бўлимидаги профессионал-техника таълимини ташкил қилиш тартиби ва унинг вазифаларини белгилаб берувчи қоидалар муҳим аҳамиятга эгадир.

Совет профессионал-техника мактаби профессионал маҳоратга эга бўлган, янги техникани эгаллаб олиш ва такомиллаштиришга қодир, ҳар томонлама камол топган, техника жиҳатдан саводли ёш ишчиларни тайёрлаб беришга даъват этилгандир.

Халқ хўжалиги профессионал-техника билим юртларидан коммунизм қурувчиларнинг илғор сафларида бораётган совет ишчилар синфининг шонли меҳнат анъаналарини кўпайтирувчи қўшимча ишчи кучи олиб туриши лозим.

Республикамиз шароитида қишлоқ хўжалигининг турли тармоқлари учун малакали ишчилар, даставвал механизаторлар тайёрлаш катта аҳамиятга эгадир.

Қонун қабул қилиниши билан профессионал-техника таълими вазифалари, бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида ишчилар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тартиби аниқлаб берилади.

Ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳисобга олиб ҳамда амалдаги қонунларга мувофиқ ўсмирларнинг ишлаб чиқариш таълими уларнинг ёшига, жисмоний, ақлий камолатига, сиҳат-саломатлигига мос келувчи касблар бўйичагина амалга оширишга рухсат берилади.

Қонун лойиҳасининг VII бўлими саноат ва қишлоқ хўжалигининг барча тармоқлари учун, шунингдек маданият, маориф, соғлиқни сақлаш муассасалари учун ўрта малакали мутахассислар тайёрлаш ишида катта роль ўйновчи ўрта махсус таълим масалаларига бағишланган.

Мазкур бўлимнинг бешта моддасида ўрта махсус ўқув юртлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини тартибга солувчи қоидалар, уларнинг вазифалари баён этилган ва бошқа масалалар тартибга солинган.

Қонун лойиҳасининг саккизинчи бўлими республикамизда олий таълимни ташкил қилиш масалаларига бағишланган.

Коммунистик партия, Совет ҳукумати тўла ўрта маълумот олишнинг муҳим воситаси сифатида ишлаб чиқаршдан ажралмаган ҳолда ўқиш масалаларига жуда катта аҳамият бериб келмоқдалар. Ҳам ўқиб, ҳам ишлаш — осон эмас. Мамлакатимизда ёшларнинг кечки ва сиртқи таълим олишлари бутун жамоатчилик ишидир. Шу сабабли, комиссияларнинг фикрича, қонун лойиҳасининг тўққизинчи бўлмидаги ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда таълим олаётган ўқувчилар ва студентларнинг ҳуқуқ ҳамда имтиёзлари тўғрисида, шу жумладан уларнинг ишлаб турган жойларидан қўшимча отпуска олиш, қисқартирилган иш ҳафтасидан фойдаланиш ҳуқуқлари тўғрисида баён қилинган нормалар ҳамма томонидан зўр қониқиш билан кутиб олинади.

Халқ маорифини янада такомиллаштириш ишида педагог кадрлар биринчи даражали аҳамиятга эгадир. Қонун лойиҳасининг X бўлими педагог кадрлар тайёрлаш ва улар фаолиятига оид масалаларга, уларнинг профессионал ҳуқуқлари ва вазифаларига бағишлангандир. Жумладан, лойиҳанинг 67 ва 68-моддаларида педагог ва илмий кадрлар тайёрлаш формалари тўғрисида гап боради. Педагоглик фаолияти билан шуғулланиш шартлари, мактаблар ва профессионал-техника билим юртларида ишловчи педагог кадрларни аттестациядан ўтказиб туриш тартиби, олий ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилар составида вакант лавозимларни алмаштириб туриш тартиби баён қилинади.

Маориф ходимлари ёш авлодни тарбиялаш, борасида жуда катта роль ўйнашларини эътиборга олиб, қонун лойиҳасининг 73-моддасида маҳаллий советларнинг ижроия комитетларига, халқ маорифи органлари ва муассасаларига, министрликлар ва идораларга халқ маорифи ходимларининг муваффақиятли ишлаши, малака ошириш учун ҳамма зарур шароитларни яратиб бериш, уларнинг обрўйини сақлаш тўғрисида, педагогларга қонунда белгиланган имтиёз ва афзалликларни бериш ҳақида доимий ғамхўрлик қилиб бориш вазифалари юклатилади.

Бу қоидалар, комиссияларнинг фикрича, совет ўқитувчиси тўғрисида чинакам умумхалқ ғамхўрлигининг ифодасидир.

Қонун лойиҳасининг ўн биринчи бўлимидаги моддаларда болаларни тарбиялаш ва ўқитишда ота-оналар ҳамда улар ўрнини босувчи шахсларнинг ҳуқуқ ва вазифалари белгилаб берилган. Бу моддаларда ота-оналар ва улар ўрнини босувчи шахсларнинг болаларга яшаш учун керакли воситалар яратиб бериш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари зарурлиги билан бир қаторда, ота-оналар ва мазкур шахслар болаларни тўғри тарбиялашлари, уларга меҳнат кўникмаларини ўргатиб боришлари, болаларни ижтимоий-фойдали фаолиятга тайёрлашлари зарурлиги ҳам алоҳида таъкидлаб ўтилади. Оиладаги тарбия ўқув юртларида, мактабгача ва мактабдан ташқари тарбия муассасаларида олиб бориладиган тарбиявий ишлар билан узвий тарзда боғлаб олиб борилиши лозим.

Халқ маорифи органлари ва муассасалари аҳоли ўртасида педагогик билимларни кенг ёйиш, болалар ва ўсмирларни тарбиялашда ота-оналар ҳамда улар ўрнини босувчи шахсларга педагогик ёрдам кўрсатиш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиб боришлари зарур.

Ўн иккинчи бўлимдаги қоидалар халқ маорифининг моддий базасига алоқадордир. Қонун лойиҳасининг 81-моддасида таълим-тарбия муассасалари замонавий талабларга ҳамда ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаларига тўла жавоб бериши учун мактаб биноларини ўз вақтида қуриб битказишга, мактабларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилади. Қонунда халқ маорифини янада ривожлантириш, таълим-тарбия муассасаларининг моддий базасини мустаҳкамлаш ишларида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, колхозлар, кооператив, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотлари муҳим роль ўйнашлари белгилаб қўйилган.

Депутат ўртоқлар! Сизларнинг муҳокамангизга тақдим этилган Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун лойиҳаси социал-маданий ҳаёт соҳаларида эришилган энг муҳим ғалабаларни ўзида акс эттиради. Унда Коммунистик партия ва Совет давлатининг меҳнаткашлар билим даражасини янада ошириш ва халқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг барча тармоқлари учун малакали кадрлар тайёрлаб етиштириш тўғрисидаги буюк ғамхўрлиги ўз ифодасини топган. У билан бирга қонун лойиҳаси бутун халқимизнинг маориф ходимлари тўғрисида тинмай қилаётган катта ғамхўрлигининг далилидир.

Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунининг қабул қилиниши, уни амалга оширилиши, шубҳасиз, партиямиз XXIV съездининг маориф ва ёш авлодни тарбиялаш соҳасидаги қарорларини янада активлик билан амалга оширишга, умумий ўрта, профессионал-техника, ўрта махсус ва олий таълимни янада такомиллаштиришга катта ёрдам беради. Бу қонун актив педагогика фани ва тажрибасини янада бойитади, социалистик халқ маорифини такомиллаштириш учун янги имкониятлар очиб беради.

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан халқ маорифи тўғрисида қонун қабул қилинишини республикамиз барча меҳнаткашлари қизғин маъқуллайдилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз. (Қарсаклар).

Э. ҒАФУРЖОНОВ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Э. Ғафуржонов доклади юзасидан музокаралар бошланди.

Ўзбекистон ССР маориф министри **С. Шермуҳамедов** ўз нутқида республика халқ маорифи органлари ёшларнинг умумий ўрта таълимга тўла ўтиши юзасидан КПСС XXIV съезди томонидан қўйилган вазифаларни амалга ошира бориб, умумий ва политехника таълими даражасини, ўқувчиларнинг билим савияси даражасини ошириш юзасидан катта ишлар қилганликларини қайд қилиб ўтди.

Мактаб тармоқлари структурасида муҳим ўзгаришлар рўй берди. Кейинги уч йил ичида 493 ўрта мактаб қўшилди. 620 мингдан кўпроқ ўқувчига мўлжалланган янги мактаб бинолари қурилди. Улардан деярли 500 мингги қишлоқ жойларида қурилди. Республиканинг умумтаълим мактабларида, айниқса қишлоқ мактабларида тракторлар, қишлоқ хўжалик машиналари ва бошқа техникани ўрганишга эътибор кучайтирилди. Юқори синфларнинг 30 минг нафардан кўпроқ ўқувчилари мактаб дала ишларида, чорвачилик бригадаларида ҳар йили меҳнат қилмоқдалар.

Республика умумтаълим мактабларида 200 мингдан кўпроқ ўқитувчилар ва педагог ходимлари ишламоқдалар. Улардан 129 минг нафари олий маълумотлилардир.

1974 йилнинг ўзида педагогика коллективларига 13 минг нафар ёш мутахассислар қўшилади.

Ўзбекистон ССР халқ маорифи тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг муҳокама қилиниши коммунизм бинокори бўлган янги инсонни шакллантириш тўғрисида партия ва ҳукумат ғамхўрлигининг ёрқин далилидир.

Қонун лойиҳасида халқ маорифининг асосий принциплари мустаҳкамлаб қўйилади, халқ маорифидаги энг муҳим норматив қарорлар таърифлаб берилади, ўсиб келаётган ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш ҳақида Ленин ғояларини амалга оширишда тўпланган бой тажриба акс эттирилади, республикадаги барча ўқув-тарбия муассасаларининг фаолияти учун мустаҳкам ҳуқуқий база яратиб берилади. Лойиҳада Ўзбекистон ССР гражданларининг умумий ўрта таълим олишини қонуний тартибга солиш масалаларига катта эътибор берилади.

Депутат С. Шермуҳамедов Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи ҳақидаги қонуннинг қабул қилиниши тўғрисидаги таклифни қўллаб қувватлади.

Ҳозирги пайтда Ўзбекистон ССРда 41 та олий ва 177 та ўрта махсус ўқув юртлари фаолият кўрсатмоқда, — дейди Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус таълим министри депутат **Ғ. Абдураҳмонов.**

Уларнинг тармоғи тобора ўсиб бормоқда. Кейинги йиллар ичида маданият, Ўрта Осиё медицина педиатрия, Тошкент автомобиль йўл институтлари ва 29 тадан кўпроқ техникум ва билим юртлари янгидан иш бошлади.

Студентлар контингенти 235 минг нафарга етди. Техникум талабалари эса 170 минг кишини ташкил этди. Республика олий ўқув юртлари, 202 техникум ва билим юртлари эса 210 мутахассислик бўйича кадрлар тайёрлайдилар. Бундан ташқари кўплаб йигит ва қизлар қардош республикалар олий ўқув юртларига юбориладилар.

Бизнинг олий ўқув юртларимизда профессорлик ўқитувчилик составн 15 минг кишидан иборат. Улардан 530 нафари фан докторлари ва профессорлари, 3700 нафари эса фан кандидатлари ва доцентлардир.

Олий ўқув юртларида илмий-тадқиқот ишлари кенг олиб борилмоқда, буларнинг самарадорлиги мунтазам равишда ўсмоқда. 1973 йилнинг ўзидагина министрликка қарашли ўқув юртлари бўйича 36 миллион сўмлик иқтисодий самара олинди. Ана шу ишлар орасида зараркунандаларга қарши курашнинг биологик методлари соҳасидаги илмий-тадқиқотлар алоҳида кўзга ташланади, бу иш Самарқанд университетида амалга оширилмоқда. Тошкент Давлат университетининг органик химия проблемали лабораторияси ишлари, Тошкент политехника институтининг полимерлар химияси соҳасидаги ишлари алоҳида диққатга сазовордир.

Олий ўқув юртларида, техникумлар ва билим юртларида сиёсий-тарбиявий ишларни такомиллаштиришга ҳамда ижтимоий фанларни ўқитишни яхшилашга аввалгидек катта эътибор берилмоқда.

Республика олий совети сессиясида Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи ҳақидаги қонуннинг муҳокама қилиниши — олий ва ўрта махсус мактаблар ҳаётидаги катта воқеадир. Бу Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг халқ маорифини ривожлантириш тўғрисида доимий ғамхўрлиги ифодаси ҳамдир.

Олий ўқув юртлари ва техникумларнинг кўп минг сонли ходимлари номидан Ғ. Абдураҳмонов олий ва махсус ўқув юртлари мутахассислар тайёрлаш ва ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашдек ўз зиммаларидаги улуғвор ва масъулиятли вазифаларни шараф билан бажаради деб, сессия иштирокчиларини ишонтирди.

Ўзбекистон Министрлар Советининг ҳунар-техника таълими бўйича Давлат комитети раисининг ўринбасари депутат **Г. Г. Светленко** ўз нутқида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ва республика ҳукуматининг, жойлардаги партия ва совет органларининг катта ёрдами туфайли кейинги йиллар ичида республикада ҳунар-техника таълими тармоқлари икки баравардан кўпроқ, ўқувчилар сони эса уч баравар ортганлигини қайд қилиб ўтди. Беш йилликнинг ўтган уч йили давомида бу ўқув юртлари 137 минг нафар ёш мутахассисларни тайёрлаб берди.

Ҳозирги пайтда 200 тадан кўпроқ ҳунар-техника билим юртлари мавжуд. 1975 йилнинг охирига бориб, уларнинг умумий сони 264 тани ташкил этади.

Биринчи марта ягона қонуний ҳужжатда профессионал техника таълими Ўзбекистон ССР халқ маорифининг умумий системасига киритилди. Бу эса совет давлатининг ёшларга ҳунар ўргатишдаги ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир.

Ҳозирги замон ишлаб чиқариши талабларига жавоб бера олувчи ишчи кадрларни тайёрлаш асосан ўрта таълим ҳунар техника билим юртлари зиммасига тўғри келади. Қонун лойиҳасининг 43-моддасига кўра ёшларга умумий ўрта таълим берилади ва ҳунар ўргатилади. Ниҳоятда қисқа муддат ичида бу билим юртлари ёшлар ва ота-оналар ўртасида катта ҳурмат қозондилар. Агар тўққизинчи беш йилликнинг бошланишида республикада уларнинг сони фақатгина 18 та бўлган бўлса, янги ўқув йилининг бошланишида эса 68 билим юртида 30 мингдан кўпроқ йигит ва қизлар ҳунар ўрганадилар ҳамда ўрта таълим даражасидаги билимга эга бўладилар. Келажакда ўн йиллик маълумотга эга бўлганларни ҳунарга ўргатувчи техника билим юртлари вужудга келади.

Депутат Г. Г. Светленко профессионал техника таълими ходимлари ишчи синфининг муносиб авлодини тарбиялаш борасида ўз зиммаларига қўйилган вазифаларни шараф билан бажарадилар деб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини, Ўзбекистон ССР Олий Советини, республика ҳукуматини ва барча депутатларни ишонтирди.

Минбарда Фарғона шаҳри ўрта мактабининг директори депутат **А. А. Олесова.** Республика халқ маорифи ҳақидаги қонуннинг қабул қилиниши, — дейди депутат, бу умумий ўрта, ҳунар-техника, ўрта-махсус ва олий таълимни такомиллаштиришни кўзда тутади.

Қишлоқ мактабларида таълим-тарбия ишини такомиллаштириш — муҳим вазифадир. Ўқитувчиларимиз буни яхши англаб, ўқувчиларни қишлоқ хўжалик меҳнатига йўлламоқдалар. Бу меҳнат индустриал меҳнатнинг бир хилига айланиб бормоқда. Ўқувчиларнинг 265 та ишлаб чиқариш бригадаси ишлаб турибди. Кўпгина қишлоқ мактабларида автомобиль, трактор ҳайдаш, маиший хизмат ва амалий санъат бўйича ихтисос ҳосил қилинмоқда. Қишлоқ мактабларининг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлашга катта эътибор берилмоқда. Шаҳарларда йирик корхоналарнинг фойдасидан ажратиб бериладиган маблағлар ҳисобига мактаб бинолари қурилишини кучайтириш керак. Қишлоқлардаги мактаблар ва болаларнинг бошқа тарбия муассасалари асбоб-ускуна, кўргазмали ўқув қўлланмалари юзасидан қўшимча фондлар ажратиб берилишига муҳтождир.

А. А. Олесова ўз нутқи охирида республика халқ маорифи ҳақидаги қонун лойиҳаси бизнинг муваффақиятларимизни янада мустаҳкамлайди, олдинга қараб силжишдаги конкрет йўлларимизни аниқ кўрсатади, деди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг ДАВЛАТ НОТАРИАТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети қонун лойиҳалари тайёрлаш Комиссиясининг раиси депутат М. ҚОРИЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Саккизинчи чақириқ ССР Иттифоқи Олий Советининг олтинчи сессияси Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг давлат нотариати тўғрисидаги қонунини қабул қилган эди. Ўзбекистон ССРнинг давлат нотариати тўғрисидаги қонуни лойиҳаси ҳам ССР Иттифоқининг ана шу қонунига мувофиқ ишлаб чиқилиб, сизларнинг муҳокамангизга тақдим этилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссияси ана шу қонун лойиҳаси ҳақида сизларга доклад қилишни менга топширди.

Антогонистик қарама-қаршиликлар шахснинг манфаатлари билан давлат манфаатларини бир-бирига доимо тўқнаштириб турувчи буржуа давлатларидан фарқли ўлароқ, социалистик жамият учун, хусусан Совет Иттифоқи учун давлат манфаатлари билан гражданларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини бир-бирига боғлаб бориш ўзига хос ажойиб бир белгидир. Бундай боғланиш социалистик тузум характеридан келиб чиқади. Социализм шароитида жамият билан шахс манфаатларини бир-бирига қўшиб-боғлаб олиб борилиши гражданларнинг ҳуқуқ ва эрки давлат томонидан чинакам ҳимоя қилиишини кўрсатади ва айни вақтда ҳар бир граждан, ҳар бир коллектив совет ҳокимияти қонунларига, кўрсатмаларига, жамият манфаатларига қатъий риоя қилиши лозимлигини тақозо этади.

Бу принцип жамиятимиз тараққиётининг ҳамма босқичларида амалга ошириб келинди, шу билан бирга Совет давлати бу принципни амалга ошириш учун зарур ҳуқуқий ва бошқа гарантияларни эълон қилиш билангина кифояланиб қолмай, балки амалда бу гарантияларни яратиб берди.

Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ давлат нотариатининг тузилиши гражданлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, гражданларнинг қонуний манфаатларини давлат манфаатлари билан боғлаб олиб бориш гарантияларидан бири бўлган эди.

РСФСР халқ комиссарлари Совети 1922 йил 4 октябрда биринчи марта «Давлат нотариати тўғрисида» низом қабул қилган эди. Бу ҳужжат билан давлат аппаратининг мустақил звеноси ҳисобланган нотариатнинг вужудга келиши расмийлаштирилган эди.

Юқорида айтганимиздек, СССР Олий Совети Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг давлат нотариати тўғрисида қонун қабул қилган эди. Бу бизнинг давлатимиз меҳнаткашлар ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини қўриқлаш масалаларига, социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш ишига нақадар катта эътибор бериб келаётганлигининг ёрқин далилидир.

Бу қонун қабул қилингунга қадар нотариат органлари фаолиятини белгилаб берувчи норматив акт СССР марказий ижроия комитети ва Халқ Комиссарлари Советининг «Давлат нотариати тузилишининг асосий принциплари тўғрисида» 1926 йилда қабул қилган қарори бўлиб, бу қарорда мамлакатда нотариал конторалар тузилишининг ягона тартиби белгилаб чиқилган, улар амалга оширадиган иш доиралари аниқлаб берилган ва улар фаолиятига оид бошқа принципиал масалалар ҳал қилинган эди. Ана шу қарорга мувофиқ, Ўзбекистон ССРда ҳам нотариал контораларнинг фаолиятини батафсил ёритиб берувчи низом қабул қилинган эди.

Ҳозир амалда бўлган Ўзбекистон ССР давлат нотариати тўғрисидаги низом Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1966 йил 29 апрелдаги қарори билан тасдиқланган.

Эндиликда эса Ўзбекистон ССРнинг давлат нотариати тўғрисида янги қонун қабул қилиш зарурати туғилди. Шу сабабли қонун лойиҳаси бугун ушбу сессия муҳокамасига киритилди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон ССРда 85 та давлат нотариал конторалари мавжуд бўлиб, улар ҳар йили 850 мингдан ортиқ нотариал ҳаракатларни амалга оширмоқдалар. Бу ҳаракатлар у ёки бу даражада бир ярим миллиондан кўпроқ кишининг манфаатларига даҳлдордир.

Республикамиз гражданлари ўзларининг кундалик ҳаётларида бир-бирлари билан ёки давлат ва жамоат ташкилотлари билан турли хил ўзаро муносабатларда бўладилар. Кўпинча бундай муносабатлар шартнома ва битимлар тузиш йўли билан расмийлаштирилади.

Гражданларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини давлат ва жамоат ташкилотларининг ҳуқуқларини таъминлаш мақсадида ана шу шартнома ва битимлардан баъзи бирлари буларни нотариус тасдиқлаганидан кейингина қонуний кучга кириши лозимлиги белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон ССР нотариуслари ҳар йили олди-сотди, уй-жойларни ҳадя этиш тўғрисида 6 мингдан кўпроқ шартнома тасдиқлайди, ворислик ҳуқуқи тўғрисида 4 мингга яқин гувоҳнома беради, васиятномалар ва турли хил ишонч қоғозларини тасдиқлаб беради, ижро хатлари тузиб, бу билан мавжуд қарзларни албатта ундириб олишга ёрдам беради, ҳужжатлардаги имзоларнинг тўғрилигини тасдиқлайди, гражданлар ва ташкилотларнинг тегишли аризаларини бошқа гражданлар ва ташкилотларга расмий суратда топширади, шунингдек гражданларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига батамом даҳлдор бўлган бошқа кўпгина нотариал ҳаракатларни амалга оширади.

Давлат нотариатининг фаолияти КПСС XXIV съезди қарорларидан келиб чиқувчи вазифаларни амалга оширишга яқиндан ёрдам беради.

Сизларнинг муҳокамангиз учун тақдим этилаётган давлат нотариати тўғрисидаги қонун лойиҳаси тўрт бўлимдан иборат бўлиб, унда 87 та модда бор.

Биринчи бўлимда умумий қоидалар берилган. Бу бўлимда совет нотариатининг вазифалари баён қилинган, нотариатга раҳбарлик қилувчи органлар белгилаб берилган, нотариат фаолиятининг асосий принциплари тавсия этилган.

Қонун лойиҳасининг 1-моддасида айтилганидек, давлат нотариатининг вазифалари социалистик мулкни, гражданларнинг, давлат муассасалари, корхоналари ва ташкилотларининг, колхозлар ҳамда бошқа кооператив ва жамоат ташкилотларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишдан, социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ тартиботни мустаҳкамлашдан, шартномалар ва бошқа битимларни тўғри ва ўз вақтида тасдиқлаш, ворислик ҳуқуқларини расмийлаштириш, ижро хатларини ёзиш ва бошқа нотариал ҳаракатларни амалга ошириш йўли билан ҳуқуқ бузилишининг олдини олишдан иборатдир.

Бу вазифаларни амалга ошириш давлат нотариал конторалари зиммасига юклатилган, бундай конторалар бўлмаган аҳоли пунктларида эса, нотариал ҳаракатлар меҳнаткашлар депутатлари шаҳар, посёлка, қишлоқ ва овул советларининг ижроия комитетлари томонидан амалга оширилади.

Миллий сиёсат соҳасидаги ленинча принципларга мувофиқ қонун лойиҳасида нотариал ишларни ўзбек тилида, Қорақалпоғистон АССРда — Қорақалпоқ тилида, кўпчилик аҳолиси рус, ёки қозоқ, ёки тожик, ёхуд қорақалпоқ бўлган қишлоқ районлари ва шаҳар районларида — жойига қараб рус, қозоқ ва тожик ёки қорақалпоқ тилларида юритиш кўзда тутилган.

Давлат нотариуслари вазифасига олий юридик маълумоти бўлган СССР гражданлари тайинланиши, давлат нотариуслари ва нотариал ҳаракатларни амалга оширувчи бошқа мансабдор шахслар бажарилаётган нотариал ҳаракатларни сир сақлашга мажбур эканликлари кўзда тутилган.

Қонун лойиҳасининг иккинчи бўлимида давлат нотариал конторалари, меҳнаткашлар депутатлари шаҳар, посёлка, қишлоқ, овул советлари ижроия комитетлари ва консуллик муассасаларнинг нотариал ҳаракатларни амалга ошириш соҳасидаги компетенциялари белгилаб берилган.

Нотариал конторалар амалга оширилиши мумкин бўлган ҳаракатлар рўйхати берилган. Бу ҳаракатларнинг баъзи бирлари юқорида айтиб ўтилди. Бундан ташқари, нотариуслар денгиз протестларини, вексолларнинг протестини расмийлаштирадилар, чекларни тўлаш учун тақдим этадилар ва чекларнинг пули тўланмаганлигини тасдиқлайдилар, пул суммалари ва қимматли қоғозларни депозитга қабул қиладилар ва шу каби бошқа ишларни бажарадилар.

Қонун лойиҳасининг 15-моддасида меҳнаткашлар депутатлари шаҳар, посёлка, қишлоқ, овул советларининг ижроия комитетлари амалга оширишлари мумкин бўлган натариал ҳаракатлар баён этилган. Бундай ҳаракатлар жумласига васиятномалар ва ишонч қоғозларини, шартномаларнинг баъзи бир турларини тасдиқлаш ва бошқа энг кўп тарқалган нотариал ишларни бажариш вазифалари киради.

Арктика ва унга тенглаштирилган районлардаги экспедицияларда, сувда сузиб бораётган кемаларда, касалхоналарда ва бошқа стационар даволаш-профилактика муассасаларида, ҳарбий хизматда бўлган гражданларнинг ишонч қоғозлари ва васиятномаларини тасдиқлаб бериш учун қонун лойиҳасининг 17-моддасида ана шундай нотариал ҳаракатларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган мансабдор шахслар рўйхати берилган. Бундай мансабдор шахслар жумласига экспедиция бошлиқлари, кема капитанлари, даволаш муассасаларининг бош врачлари, ҳарбий қисмларнинг командирлари киради.

Учинчи бўлим нотариал ҳаракатларни амалга оширишнинг асосий қоидаларидан иборат. Бу бўлим 15 бобга бўлинган. Биринчи бобда нотариал ҳаракатларни амалга оширишнинг асосий қоидалари баён этилган бўлиб, унда, жумладан, нотариал ҳаракатлар, қонунда кўзда тутилган алоҳида ҳоллардан ташқари, истаган нотариал конторада амалга оширилиши мумкин деб кўрсатилган. Масалан, давлат ҳокимияти ва давлат бошқарув олий органларининг гражданларнинг шахсий ҳуқуқлари ва манфаатларига оид актлари копияларини тасдиқлаш, шунингдек чет тилда баён қилинган ҳужжатлар копияларини тасдиқлаш ишлари Тошкент, Нукус шаҳарларида ва область марказларида тузиладиган биринчи нотариал конторалар томонидан амалга оширилади. Ворислик ҳуқуқи ҳақида гувоҳнома бериш мерос мулк очилган жойда, яъни мерос қолдирган шахснинг энг кейинги истиқомат қилган жойида амалга оширилади.

Қонун лойиҳасида яна шу нарса белгилаб қўйилганки, нотариал ҳаракатлар одатда барча зарур ҳужжатлар тақдим этилган ва давлат пошлинаси тўланган кунда амалга оширилади. Фақат айрим ҳоллардагина нотариал ҳаракатларни амалга оширишнинг кечиктириш ёки тўхтатиб туриш мумкин.

Нотариал ҳаракатларни бажариш вақтида нотариус мурожаат билан келган шахсларнинг кимлигини аниқлайди, бу шахсларнинг имзолари ҳақиқийлигини текшириб чиқади. Нотариуслар ва бошқа мансабдор шахслар бундай ҳолда давлат муассасалари, корхоналари ва ташкилотлардан, колхозлар ҳамда бошқа кооператив ва жамоат ташкилотларидан зарур маълумотлар ва ҳужжатларни талаб қилишга ҳақлидирлар.

Шу билан бирга, қонун лойиҳасининг 23-моддасида нотариуслар ва нотариал ҳаракатларни амалга оширувчи бошқа мансабдор шахсларнинг ҳуқуқларини чеклаш тўғрисидаги қоидалар ҳам баён этилган. Чунончи, нотариус ёки бошқа мансабдор шахс ўз номидан ва ўз номига, ўз хотини (эри) номидан ва ўз хотини (эри) номига, ўзининг ва хотини (эри)нинг қариндош-уруғлари номидан ва уларнинг номига нотариал ҳаракатларни амалга ошириши мумкин эмас.

Қонун лойиҳасида нотариуслар ва бошқа мансабдор шахслар гражданларнинг ёки айрим мансабдор шахсларнинг қонунни бузганликларини аниқлаганлари тақдирда улар зиммасига бу ҳақда зарур чоралар кўриш учун тегишли муасассалар, корхоналар, ташкилотларга ёки прокурорга хабар бериш вазифаси юклатилади. Нотариусда ҳужжатнинг ҳақиқийлигига шубҳа туғилса, нотариус бу ҳужжатни ушлаб қолиб, экспертизага юбориши мумкин.

Давлат нотариатининг социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш соҳасидаги вазифаларига асосланиб, қонун лойиҳасининг 30-моддасида нотариал ҳаракатларни амалга ошириш қонунга зид келадиган ҳолларда бундай ҳаракатларни амалга оширишдан бош тортиш мумкинлиги кўзда тутилган.

Гражданларнинг шаъни ва қадрқимматига путур етказувчи маълумотлар бўлган ҳужжатлар нотариал ҳаракатларни амалга ошириш учун қабул қилиниши мумкин эмас.

Қонун лойиҳасида нотариал ҳаракатлар устидан ёки шу ҳаракатларни бажаришдан бош тортганлик устидан шикоят қилиш тартиби ҳам батафсил ёритиб берилган.

Бажарилган нотариал ҳаракатни нотўғри деб ёки нотариуснинг нотариал ҳаракатни бажаришдан бош тортиши нотўғри деб ҳисоблаган манфаатдор шахс бу ҳақда нотариал контора жойлашган ердаги халқ судига шикоят қилиши мумкин.

Учинчи бўлимнинг иккинчи боби қонунда нотариал шаклда тасдиқланиши лозим деб белгилаб қўйилган битимларни тасдиқлаш тартибини баён этишга бағишланган.

Лойиҳанинг 38-моддаси алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, унда нотариус зиммасига мол-мулкни тасарруфдан чиқариш ёки гаровга қўйиш тўғрисидаги битимларни тасдиқлаш чоғида бу мулкни тасарруфдан чиқариш тақиқланган-тақиқланмаганлигини, хусусан уй-жой (уйнинг бир қисми) уни тасарруфдан чиқарувчи ёки гаровга қўювчи шахсга тегишли-тегишлимаслигини албатта текшириб кўриш вазифаси юклатилади. Шунингдек бу бобда уй-жой қуриш учун ер участкалари ажратиб бериш тўғрисидаги шартномаларни, васиятномалар ва ваколатномаларни тасдиқлаш масалалари ҳам ёритилган.

Учинчи боб — мерос қолган мулкни сақлаш чораларини кўриш, уни бошқариш, ворисларнинг мерос мулк очилганлиги тўғрисида берадиган хабарлари масалаларига бағишланган.

Мазкур бўлимнинг тўртинчи бобида ворислик ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома бериш ва ворислик ҳуқуқини тасдиқлаб берувчи ҳолатларни текшириш тартиби тўғрисидаги масалалар баён этилган. Бешинчи боб — эр-хотин ўртасидаги умумий мулкнинг ҳиссасига эгалик ҳуқуқи тўғрисида эр-хотин биргаликда ёзган аризага биноан ёки эр-хотиндан бири вафот этган тақдирда гувоҳнома бериш тартиби тўғрисидаги қоидалардан иборатдир. Олтинчи ва еттинчи бобларда давлат нотариусининг ким ошди савдосида уй-жой сотиб олиш ва уй-жой биноларини тасарруфдан чиқаришни тақиқлаб қўйиш билан боғлиқ бўлган ҳаракатларни амалга ошириш чоғида бажарадиган роли очиб берилган.

Шу бўлимнинг кейинги бобларида ҳужжатларнинг нусхалари ва улардан олинган кўчирмаларнинг аслига тўғрилигини тасдиқлаш; ҳужжатнинг бир тилдан иккинчи тилга қилинган таржимаси тўғрилигини тасдиқлаш; юридик аҳамиятга эга бўлган фактларни тасдиқлаш; гражданлар ва ташкилотларнинг аризаларини бошқа гражданлар ва ташкилотларга топшириш; пул суммалари ва қимматли қоғозларни депозитга қабул қилиш; ҳужжатлар устига ижро хатлари ёзиш масалалари баён этилган.

Нотариатнинг фаолияти муайян даражада мамлакатимизнинг чет эллардаги ташқи иқтисодий ва ташқи савдо фаолияти масалаларига ҳам боғлиқдир.

Ташқи иқтисодий ва бошқа алоқалар кенгайиб бориши муносабати билан бутун Совет Иттифоқининг давлат нотариал контораларида, шунингдек Ўзбекистон ССР нотариал конторалари чет элда амалга ошириш учун мўлжалланган ҳужжатларни нотариал тартибда расмийлаштириш ҳоллари доимо кўпайиб бормоқда.

Ташқи савдо, иқтисодий ва илмий ҳамкорликни тараққий эттириш истиқболларига асосланиб, қонун лойиҳасининг тўртинчи бўлимида давлат нотариати тўғрисидаги қонунларни чет элликларга ва гражданлиги бўлмаган шахсларга нисбатан қўлланиш тартиби кўзда тутилган. Чет эллик гражданлар ва гражданлиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон ССР давлат нотариал конторaларига совет гражданлари билан баббаравар асосда мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадирлар. Республикамиз нотариал конторaларига чет эл корхоналари (юридик шахслари) ҳам мурожаат этишлари мумкин.

ССР Иттифоқининг давлат нотариати тўғрисидаги қонунига мувофиқ тузилиб, сизларнинг муҳокамангиз учун тақдим этилган лойиҳада Совет нотариуслари ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонунларида белгиланган ёки СССР ёхуд Ўзбекистон ССР қатнашаётган халқаро шартномалар ва битимларда баён этилган ҳажм ва формаларда чет эл ҳуқуқини қўлланишлари мумкинлиги кўзда тутилган.

Қонун лойиҳасида, шунингдек, давлат нотариуслари чет эл ҳуқуқи талабларига мувофиқ тарзда тузилган ҳужжатларни қабул қиладилар, шунингдек бу нарса совет тузуми асосларига зид келмайдиган бўлса, чет эл қонунларида кўзда тутилган формада тасдиқловчи хатлар ёзиб берадилар, деб кўрсатилган.

Давлат нотариуси тўғрисидаги қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда маъмурий органларнинг ходимлари, юрист олимлар қатнашдилар. Лойиҳани тайёрлаш жараёнида давлат нотариати тўғрисидаги қонунлар диққат билан ўрганиб чиқилди ва анализ қилинди, давлат нотариати амал қилиб келган давр ичида тўпланган бой амалий тажрибалар ҳисобга олинди. Қонун лойиҳаси жойларда юстиция ходимлари томонидан нотариуслар актив иштирок этган ҳолда кенг муҳокама қилиб чиқилди. Лойиҳа юзасидан **тушган таклиф** ва мулоҳазалар ўрганиб чиқилди ва **лойиҳани тузишда улар ҳисобга олинди.**

Давлат нотариати тўғрисида қонун қабул қилиниши билан Ўзбекистон ССРнинг амалдаги қонунлари янада ривож топади.

Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссияси ўз мажлисида сизларнинг қараб чиқишингиз учун ҳавола этилган лойиҳани муҳокама қилиб, уни маъқуллади ҳамда Ўзбекистон ССРнинг давлат нотариати тўғрисидаги қонунни қабул қилишингиз тўғрисида таклиф киритади. Бу янги қонун республикамиз нотариат органларининг иш савиясини оширишда катта роль ўйнайди, гражданлик — ҳуқуқий муносабатлар соҳасида социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлайди, Совет демократиясини ривожлантиришга муҳим ҳисса бўлиб қўшилади ва КПСС XXIV съезди томонидан олдимизга қўйилган улуғвор вазифаларни муваффақиятли ҳал қилиш ишига ёрдам беради, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

ДЕПУТАТ М. С. ВОСИҚОВА НУТҚИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЮСТИЦИЯ МИНИСТРИ

Давлат нотариати тўғрисида Ўзбекистон ССРнинг ушбу сессия муҳокамасига қонун лойиҳасининг тақдим этилиши ғоят муҳим воқеа бўлиб мамлакатимизни иқтисодий ва социал юксалтириш, демократияни янада ривожлантириш ва социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш юзасидан КПСС XXIV съезди белгилаб берган программа оғишмай ва изчиллик билан амалга оширилаётганлигини кўрсатувчи ёрқин далилидир.

Қонун лойиҳаси қонунчилик ишларига кенг меҳнаткашлар оммасини жалб этиш тўғрисида Ленин топшириқларига мувофиқ равишда ишлаб чиқилди. Бу ишга юрист олимлар маъмурий органларнинг ходимлари, давлат ва жамоат ташкилотларининг намоёндалари жалб этилди. Лойиҳани муҳокама қилиш чоғида бир қанча мулоҳазалар ва таклифлар ўртага қўйилди. Бу мулоҳаза ва таклифлардан кўпи ушбу лойиҳада назарда тутилган.

В. И. Ленин таълим бериб айтган эдики, совет қонунчилигини ривожлантириш қонунларнинг қабул қилиниши билан тугалланмайди ва уни такомиллаштириш ишлари давом эттирилаверади. Лениннинг мана шу йўл-йўриқларига амал қилиб, қабул қилинган янги қонунларнинг самарадорлигини тинмай ўрганиш, ҳуқуқ пропагандасини ҳамма чоралар билан яхшилаш, қонунларнинг моҳияти ва мазмунини, уни сўзсиз бажариш зарурлигини меҳнаткашларга тушунтириш керак.

Муҳокама қилинаётган қонун лойиҳаси ҳусусида бизда баъзи таклифлар бор. Бизнинг фикримизча, олтинчи моддадан иккинчи қисмини олиб ташлаш керак. Чунки, шу қисмда белгиланган қоида мазкур модданинг бошқа қисмларида баён этилган. 38-модданинг номини ва унинг мазмунини аниқлаш лозим. Мен «Рўйхатга олиниши лозим бўлган мол-мулкни четлаштириш тўғрисидаги битимнинг тўғрилигини тасдиқлаш» деб ёзилишини таклиф қиламан. 53-моддада давлат нотариуси меросхўр ҳуқуқига эгалик тўғрисида ҳужжат берганида, мазкур моддада баён этилган қоидалардан ташқари, яна мерос берувчи шахсдан меросхўрликка даъво қилувчи, қонун ҳамда васиятномага кўра меросхўр бўлиш учун асос бўла оладиган бошқа муносабатларини ҳам текшириб чиқади, деб ёзилиши мақсадга мувофиқдир. Давлат нотариусининг денгиз протести тўғрисидаги аризани қабул қилиш масалаларига бағишланган 79-моддасида, бу ҳолда нотариусга кўздан кечириш учун кема журнали тақдим этилади, ҳамда ундан қатъий кўчирма олиб берилади деб кўрсатилиши мақбулдир.

Спорт

ЕРЕВАНДА МАҒЛУБИЯТ

Пахтакорчилар Ереванда мамлакат чемпиони ва кубок эгаси бўлган «Арарат» билан учрашиб, 1:3 ҳисобида енгилдилар. Бу учрашувда тошкентлик футболчилар биринчи бўлиб ҳисобни очишди. Бешинчи минутда Владимир Федоров мезбонларни ўйинни марказдан бошлашга мажбур этди. Сўнгра В. Хадзипанагис, В. Корченов, М. Анлар ҳисобни оширишлари мумкин эди, лекин улар қулай имкониятларни бой беришди. Биринчи бўлим охирида Андриасян ҳисобни тенглаштирди. Матчнинг иккинчи ярмида Иштоян иккита тўп киритиб, ҳисобни 3:1 га етказди. Иккинчи бўлимда ҳам пахтакорчилар тез-тез қарши ҳужумга ўтиб туришган бўлсада, лекин муваффақиятга эриша олмадилар.

Шу турда Киев динамочилари билан Донецкнинг «Шахтёр», Москванинг «Спартак» коллективи билан Ворошиловграднинг «Заря», Тбилиси динамочилари билан Олмаотанинг «Қайрат» ҳамда «Нистру» билан «Зенит» учрашувлари дуранг бўлиб тугади. Москва ва Донецкдаги учрашувлар 2:2. Тбилиси ва Кишиневдаги ўйинлар эса 1:1 ҳисобида якунланди. «Черноморец» «Карпати» командасини қабул қилиб, 2:0 ҳисобида устун келди. Ҳар иккала тўпни ярим ҳимоячи Макаров киритди.

Мавсум давомида олий лигада команда тренерларини ноўрин бўшатиш ҳоллари ҳамон учраб турипти. СССР спорт комитетининг кўплаб қабул қилган қарорлари ва буйруқларига қарамай икки команда ўзининг катта тренерлари билан хайрлашишга мажбур бўлди. «Заря» тренери В. Блинков ўрнига Е. Пестов тайинланди. Тбилисининг «Динамо» командаси устози Г. Чохели ҳам вазифасидан бўшатилди.

●

„НЕФТЧИ“ ПЕШҚАДАМ

Запорожье шаҳрида «Металлург» билан бўлган учрашувни 1:1 ҳисобида дуранг қилган Бокунинг «Нефтчи» футболчилари 22 ўйиндан кейин 29 очко билан турнирда ягона пешқадам бўлиб олдилар. Ростов армиячиларини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратган Куйбишевнинг «Крылья Советов» командаси 28 очко билан иккинчи ўринда бормоқда. Ростов футболчилари ҳам 22 учрашувдан кейин 28 очко тўплашди. Лекин улар тўплар нисбатига кўра учинчи ўринни эгаллаб туришибди.

●

ОЛТИН ВА КУМУШ

Харьков шаҳрида «Советский спорт» газетаси соврини учун енгил атлетикачилар мусобақаси бўлиб ўтди. Бунда республикамиз вакиллари Замира Ахтямова ва Светлана Ўлмасовалар муваффақиятли қатнашишди. З. Ахтямова 1500 метр масофага, С. Ўлмасова эса 3 минг метр масофага бўлган югуришда маррага биринчи бўлиб келишди ва олтин медалга сазовор бўлишди. З. Ахтямова 800 метрга бўлган югуришда ҳам совринли ўринни эгаллади.

ТЕННИСЧИЛАР БАҲСИ

Теннис бўйича республикамиз ўсмирлар ва ёшлар терма командалари Бутуниттифоқ мусобақаларида қатнашиб, бир мунча юксак натижаларга эришдилар. Рига шаҳрида «Юрмала» кубоги учун бўлиб ўтган мусобақаларда Латвия, Қозоғистон, Тожикистон ва Ўзбекистон командалари беллашди. Терма командамиз аъзоси Виктор Колесниченко иттифоқининг энг кучли теннисчиларидан В. Пальманни мағлубиятга учратди. Лекин финалда А. Подпольскийга ютқазиб қўйиб, иккинчи ўринни эгаллади. Нина Прокофьева ҳам совринли учинчи ўринни олишга муваффақ бўлди.

Куйбишев шаҳрида эса «Буревестник» кўнгилли студентлар жамияти Марказий Советининг биринчилиги бўлиб ўтди. Командамиз РСФСР спортчиларидан кейин иккинчи ўринни олишга муваффақ бўлдилар. В. Безверхов жамият чемпиони бўлди.

●

ТОШКЕНТЛИКЛАР ҒАЛАБАСИ

«Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти Марказий Советининг қўл тўпи бўйича бу сафарги биринчилиги Бухоро шаҳрида ўтказилди. Эркаклар ўртасида ҳам, аёллар ўртасида ҳам бўлган учрашувлар ниҳоятда кескин ўтди. Тошкентнинг «Старт» командаси финалда Бухоро спортчиларини 31:20 ҳисобида мағлубиятга учратиб, жамият чемпиони бўлишди. Аёллар ўртасидаги учрашувда эса ғолиб тўплар нисбатига кўра маълум бўлди. Тошкентнинг «Тўқимачи» командаси билан Чирчиқнинг «Сплав» коллективи учрашувида ғолиб аниқланмади. Ҳисоб 9:9 бўлиб қолди. Тўплар нисбатига кўра тошкентликлар биринчи ўринни эгаллашди.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00 — МОСКВА. 18.40 — ТОШКЕНТ. 18.45 — **Футбол. «Чарм тўп» клуби соврини учун.** 19.05 — «Ёшлик» студияси. «Интернационал дўстлик клуби». 19.35 — Телевизион очерк. 19.45 — «Ахборот». 20.00 — Ёшлар ижоди. 20.30 — «Ўзбекистон қовунлари». 21.00 — «Ахборот». 21.20 — **Лирик концерт.** 22.00 — МОСКВА. «Вақт». 22.30 — ТОШКЕНТ. **«Инсонни ардоқланг».** (бадиий фильмнинг 2-серияси). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.00 — ТОШКЕНТ. **«Қўғирчоқбоз»** (бадиий фильм). 11.25 — **«Полвон ва масхарабоз»** (бадиий фильм). 18.40 — МОСКВА. 20.10 — **Парашют спорти бўйича жаҳон чемпионати.** 22.00—ТОШКЕНТ. «Ёшлик» студияси. «Комсомол ташкилоти ва социалистик мусобақа. 22.20 — Ҳужжатли фильм. 22.30 —МОСКВА. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — ТОШКЕНТ. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 20.05 — Ҳужжатли фильм. 21.35 — Телеочерк. 21.45 — **«Унга ишонинг»** (бадиий фильм).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қайтиш йўқ — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун.

Шимолий флот юнгаси — «ЎЗБЕКИСТОН», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Угай она — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун.)

ЁЗГИ БИНОДА

Шимолий флот юнгаси — «ФЕСТИВАЛЬ».

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

М. Қориёқубов номли Ўзбек Давлат филармонияси

8 АВГУСТДА

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Дилбар **АБДУЛЛАЕВА**, Маҳмуд **МУҲЕДОВ**.

солистлар: Фахриддин **УМАРОВ**, Гулчеҳра **ИСМОИЛОВА**, Дилором **ҚАЮМОВА**, Хадича **АЛИМАРДОНОВА**, Шерали **ЖЎРАЕВ**, Абдуқодир **ЮСУПОВ**, Саттор **ИСЛОМОВ**.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ.

Программани — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ғулом **ТОЖИАЪЛОЕВ** олиб боради.

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан сотилади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и облисполкома

БИЗНИНГ АДРЕС: 700029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26. ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача

Р. 12468. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри. Индекс 64634 А—2604.